

”Minä otan kurpitsahirviön ja sulla pelottaa”

Leikkipedagoginen työskentelytapa tutuksi Taivalkosken kunnan
päivähoidon henkilökunnalle

Viivi Jäntti ja Minna Tyni

Opinnäytetyö

SAVONIA-AMMATTIKORKEAKOULU
OPINNÄYTETYÖ
Tiivistelmä

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma	
Työn tekijä(t) Viivi Jänntti ja Minna Tyni	
Työn nimi "Minä otan kurpitsahirviön ja sulla pelottaa" Leikkipedagoginen työskentelytapa tutuksi Taivalkosken kunnan päivähoiton henkilökunnalle	
Päiväys 18.2.2014	Sivumäärä/Liitteet 41/7
Ohjaaja(t) Anne-Leena Juntunen	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Taivalkosken kunnan päivähoito	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön toimeksiantaja oli Taivalkosken kunnan päivähoito. Opinnäytetyö oli toiminnallinen ja sen aiheena oli leikkipedagoginen työskentelytapa. Toiminnallinen osuus opinnäytetyössä oli perhepäivähoitajille ja ryhmäperhepäivähoitajille pidetty koulutus.</p> <p>Opinnäytetyön tuotos on opinnäytetyön liitteenä oleva käsikirja, joka sisältää tietoa leikkipedagogisesta työskentelytavasta ja sen ohjauksesta. Käsikirja tuli toimeksiantajan vapaaseen käyttöön. Käsikirjan liitteenä on itse kuvattu havainnollistamisvideo, joka on saatavissa ainoastaan toimeksiantajalta ja ohjaavalta opettajalta. Opinnäytetyön raporttiosuudessa kuvataan keskeiset käsitteet ja opinnäytetyöprosessin eri vaiheet Demingin ympyrällä. Demingin ympyrä on jatkuvan kehittämisen malli, joka sisältää suunnittelu-, toteutus-, arviointi- ja kehittämisvaiheet.</p> <p>Leikkipedagogiikassa aikuinen tuo lasten leikkiin uutta tietoa ja taitoja. Näitä taitoja lapset opettelevat yhdessä aikuisen kanssa. Uusien asioiden oppiminen tapahtuu roolileikin avulla.</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää leikinohjausta koulutuksella ja käsikirjalla. Saadun palautteen perusteella työntekijät olivat kiinnostuneita leikkipedagogisesta työskentelytavasta. Opinnäytetyön käyttökelpoisuus varmistettiin sillä, että tuotoksena olevaa käsikirjaa voidaan hyödyntää myös muussa varhaiskasvatuksessa. Aiheen jatkokehittämisenä voisi toteuttaa tutkimuksen leikkipedagogisen työskentelytavan käytöstä ja hyödyistä Taivalkosken kunnan päivähoitossa.</p>	
Avainsanat Varhaiskasvatus, leikki-ikäiset, leikkipedagogiikka, roolileikit, koulutus	

SAVONIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES THESIS
Abstract

Field of Study Social Services, Health and Sports			
Degree Programme Degree Programme in Social Services			
Author(s) Viivi Jäntti and Minna Tyni			
Title of Thesis “I take a pumpkin monster and you are afraid” introducing the Work method of play pedagogy to the daycare personnel in the municipality of Taivalkoski			
Date	18.2.2014	Pages/Appendices	41/7
Supervisor(s) Anne-Leena Juntunen			
Client Organisation /Partners Daycare of Taivalkoski municipality			
<p>Abstract</p> <p>The thesis was commissioned by the municipality of Taivalkoski. The thesis was a functional thesis. The theme of the thesis was the work method of play pedagogy. The functional part of the thesis was education for childminders and group childminders.</p> <p>The outcome of the thesis is a reference book which is enclosed in this thesis. The handbook includes knowledge of and instructions on how to use the work method of play pedagogy. The handbook was made for the free use of the client, municipality of Taivalkoski. The handbook includes a video to illustrate the work method. The video is available only in the client and the supervisor. The report section includes key concepts and different phases of the thesis process. The thesis process was executed by using the Deming circle. The Deming circle is a model of continual development and includes four different phases. These phases are planning, realization, evaluation and development.</p> <p>In the pedagogy of play adult brings new information and skills to the childrens play. These skills children learn with adult. Learning of new things happens with the role play.</p> <p>Another aim of the thesis was to encourage personnel of the daycare to use the new work method of play pedagogy in their work. Feedback from the employees proved that they were interested in the work method of play pedagogy. The usability of the thesis was confirmed by making the handbook not bound to the client. Further development of the subject could be carried out as a research on the use and benefits of the work method of play pedagogy in the municipality of Taivalkoski.</p>			
<p>Keywords</p> <p>Early childhood education, age of play, pedagogy of play, role play, education</p>			

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	6
2	LEIKKI LASTEN KEHITYKSEN JA OPPIMISEN TUKENA.....	8
	2.1 Leikki varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan	9
	2.2 Lapset oppivat leikkiessään	11
3	ROOLILEIKIT LEIKKI-IÄSSÄ.....	12
	3.1 Lapsille ominaisin tapa on leikkiminen	13
	3.2 Roolileikkien vaiheet	13
	3.3 Leikki-ikäisten roolileikki	15
4	LEIKKIPEDAGOGIIKKA	17
	4.1 Leikkipedagoginen työskentelytapa	18
	4.2 Leikkimaailmat.....	22
	4.3 Lasten suhtautuminen leikkipedagogiseen työskentelytapaan	23
5	ONNISTUNUT KOULUTUS JA OPPIMINEN.....	25
6	OPINNÄYTETYÖN PROSESSIKUVAUS DEMINGIN YMPYRÄÄ MUKAILLEN ..	28
	6.1 Suunnitteluvaihe	29
	6.2 Toteutusvaihe	29
	6.3 Arviointivaihe	30
	6.4 Kehittämisyvaihe	33
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	35
	LÄHTEET.....	39

LIITTEET

- Liite 1 Kutsu koulukseen
- Liite 2 Koulutuksen asiasisältö
- Liite 3 Käsikirja
- Liite 4 Ensimmäinen kirje vanhemmille
- Liite 5 Toinen kirje vanhemmille
- Liite 6 Palautelomake
- Liite 7 Kotitehtävä

1 JOHDANTO

Leikki on tärkeä osa lasten elämää. Leikkivät lapset voivat hyvin sekä henkisesti että fyysisesti. Lasten leikkiessä heidän sosiaaliset taitonsa karttuvat. (Marttila & Pesonen 2012, 19.) Lapsen kehityksestä sanotaan, että se on seitsemänteen ikävuoteen asti pitkälti sensomotorista kehitystä. Sensomotorinen kehitys on sitä, että lapsen tietoisuus omasta kehosta ja ympäristöstä kasvaa leikin avulla. Sensomotorisen kehityksen vaihe on merkittävä ja se vaikuttaa oleellisesti lapsessa vielä tapahtuviin motoriseen, henkiseen ja sosiaaliseen kehitykseen. Lapsilla on eroja tietylle tasolle kehityksessä pääsemisessä, sillä kehitys on jokaisella ihmisellä yksilöllistä. (Hakala 2006.)

Leikkipedagogiikan tarkoituksena on se, että aikuiset tuovat esille erilaisia tapahtumia, joiden mukaan pystytään muuttamaan lasten kokemuksia eri tilanteista. Henkilökunnan rooliin kuuluu myös lasten auttaminen leikki-tilanteissa. (Marttila & Pesonen 2012, 20.) Leikkipedagogiikassa henkilökunta käsittelee erilaisia aiheita leikissä (Leikkipedagoginen työskentelytapa 1993).

Opinnäytetyömme kehittämiskohteeksi muodostui leikin ohjauksen kehittäminen, koska mielestämme lasten ja aikuisten yhteinen leikki lisää vuorovaikutuksellisuutta. Leikin ohjausta kehitettiin leikkipedagogisen työskentelytavan kautta. Opinnäytetyön toiminnalliseksi osuudeksi muodostui koulutus, joka toimi leikin kehittämisen välineenä. Opinnäytetyön tuotoksena on liitteenä oleva käsikirja, jonka toimeksiantajamme sai vapaaseen käyttöönsä.

Opinnäytetyön tavoitteena on antaa Taivalkosken kunnan päivähoidon henkilökunnalle uusi työmenetelmä päivähoidon arjen toimintaan. Tavoitteena on myös vaikuttaa leikkipedagogisen työskentelytavan keinoin lasten kasvuun ja kehitykseen sekä rohkaista työntekijöitä leikkipedagogisen työskentelytavan käyttöön. Opinnäytetyön tarkoituksena on pitää koulutus ja koota käsikirja, jotka käsittelevät leikkipedagogista työskentelytapaa.

Opinnäytetyömme toimeksiantaja on Taivalkosken kunnan päivähoito. Opinnäytetyömme aiheita esiteltiin Taivalkosken yhdessä päivähoitoyksikössä. Päivähoitoyksikössä esittelimme työntekijöille leikkipedagogista työskentelytapaa. Valitsimme havainnollistamistuokion aiheeksi pelon tunteen ja sen käsittelemisen. Tuokio toteutettiin lasten kanssa yhdessä ja sen aikana pyrittiin konkreettisesti tuomaan esille millaista leikkipedagoginen työskentelytapa voi olla. Havainnollistamiskohteenamme

oleva päivähoitoyksikkö on ryhmäperhepäiväkodi. Ryhmäperhepäiväkodissa on 12 paikkaa ja lapset ovat 1-6-vuotiaita. Ryhmäperhepäiväkodissa järjestetään hoitoa myös iltaisin ja viikonloppuisin, mikäli vanhempien työtilanne sitä vaatii. Ryhmäperhepäiväkodissa on töissä neljä ryhmäperhepäivähoitajaa sekä lastenhoitaja. (Taivalkosken [www-sivu](#).)

Leikkipedagogista työskentelytapaa voidaan opettaa esimerkiksi päivähoidon henkilökunnan sisäisissä koulutuksissa. Tässä opinnäytetyöprosessissa suunnitellaan ja toteutetaan koulutus Taivalkosken päivähoidon henkilökunnalle. Koulutus pidettiin Taivalkoskella syksyllä 2013. Koulutukseen osallistui 17 henkeä. Osallistujia oli 11 ryhmäperhepäivähoitajaa ja 5 perhepäivähoitajaa. Koulutuksen kautta mahdollistui parhaiten uuden työmenetelmän vieminen koko päivähoidon henkilökunnalle. Tiivistimme koulutukseen olennaisen tiedon leikkipedagogisesta työskentelytavasta ja kertomalla asiat henkilökunnalle kasvotusten takasimme henkilökunnalle tilaisuuden kysyä ja puhua leikkipedagogisesta työskentelytavasta toistensa kanssa.

Opinnäytetyömme sisältää raporttiosan ja raporttiosan pohjalta pidetyn koulutuksen jälkeen kasatun käsikirjan leikkipedagogisesta työskentelytavasta. Opinnäytetyömme aiheita ei ole paljoa tutkittu, joten kirjallisuus, jota käytämme, on kirjoitettu joitakin vuosia sitten. Käyttämämme kirjallisuus on iästään huolimatta ajankohtaista. Opinnäytetyömme lähdekirjallisuuden lisäksi saimme lähdemateriaalikeskustelun leikkipedagogista työskentelytapaa aiemmin käyttäneen päiväkodin työntekijän meitä varten kasaaman diaesityksen. Siitä saimme lisää tietoa opinnäytetyöhömmme liittyvistä aiheista kuten esimerkiksi lasten leikistä.

2 LEIKKI LASTEN KEHITYKSEN JA OPPIMISEN TUKENA

Leikkiessään lapset heijastavat toimintaansa omia kokemuksiaan ja havaintojaan. Leikkiessä lapset luovat suhtautumistaan ympäristöön ja omaksuvat tietoja. Leikkies- sään lapsilla on mahdollisuus päättää, mitä tehdään ja miten. Lasten leikit kehittyvät iän mukana ja leikkiessä lasten oppimismotiivit kehittyvät. Leikissä lasten oppimisen ja persoonallisen kehityksen merkitys on suuri. Leikki vaikuttaa lasten keskushermos- toon sekä kykyjen ja taitojen oppimiseen. (Helenius & Lummelahti 2013, 14.) Keskit- tymiskyky ja itsekuri kasvavat lasten leikkiessä. Leikit vaativat keskittymistä ja ajatte- lua, jolloin tarvitaan hyvää itsekuria ja keskittymiskykyä. (Hintikka, Helenius & Vähä- nen 2004, 51.)

Hintikan ym. (2004, 46–47,51) mukaan lapset oppivat leikkiessään monenlaisia asioi- ta. He oppivat muun muassa mielikuvituksen kehittämistä ja yhteispeliä. Leikkien kautta lapsille avautuu mielikuvitusmaailma. Mielikuvituksen kautta lapset pystyvät luomaan uusia toimintoja jo käytössä olevista asioista. Nämä uudet toiminnot voivat olla esimerkiksi uusi merkitys kattilalle. Kattila ei toimi enää ruuan laitto välineenä vaan esimerkiksi rumpuna. Lapset oppivat yhteispeliä toimimalla yhteistyössä muiden lasten kanssa.

Lapset voivat kehittää omia leikkitaitojaan aikuisten kanssa. Aikuisten on hyvä leikkiä lasten kanssa yhdessä ja unohtaa välillä se rooli, mikä kuuluu aikuiselle. Aikuisten ollessa mukana leikissä pystytään näin ollen johdattelemaan leikkiä eteenpäin. Aikui- nen voi leikissä mukana ollessaan johdattelemaan monimutkaisempiin leikkeihin. Aikuiset eivät kuitenkaan saa liikaa edistää leikin etenemistä. Lapsille on annettava tilaa. Täytyy muistaa, että leikkiä ei voi lapsille opettaa. (Hakkarainen 2002, 141.)

Leikillä on suuri merkitys lasten kehityksessä. Muun muassa lasten sosiaaliset taidot kehittyvät leikkiessä. Leikki-iässä lelut eivät välttämättä ole sitä, miltä näyttävät ja mielikuvitus kehittyy iän myötä. Lasten iän lisääntyessä leikit saattavat olla pitkiä ja leikkien juonet voivat olla monimutkaisia ja sisällöltään esimerkiksi vaarallisia. (Anttila ym. 2007, 91–92.) Lapset harjoittelevat ensimmäisiä sosiaalisuuden muotoja leikki- essään. Yhteistyön lisäksi lapset oppivat taitoja, joiden avulla lapset pystyvät sopi- maan asioita toisten kanssa. Yhdessä sovittujen asioiden myötä organisointikyky kasvaa. Yhdessä sovittujen asioiden kautta lapset opettelevat myös erilaisia sääntö- jä. (Hintikka ym. 2004, 47, 52.)

Toisten ihmisen seuraaminen on lapsille myötäsytynäinen kyky. Kaikki lapsen saamat havainnot ja toiminnan seuraamiset ovat heille toiminnan ärsykykeitä. Havaintojensa kautta lapsille muodostuu esikuvia heidän alun esittäviin toimintoihin. Esittävässä toiminnassa aikuinen näyttää lapselle, mitä esimerkiksi hiusharjalla tehdään. Esittävässä toiminnassa lapsi voi ottaa mallia myös esimerkiksi leikkiverstaasta, jonka on aiemmin nähnyt leikkivän autolla. (Helenius & Lummelehti 2013, 74–75.)

Kuten olemme jo aiemmin tuoneet esille, leikissä lasten kieli kehittyy. Lapset tarvitsevat puhetta leikeissään, jotta he pystyvät kertomaan toisille omat aikeensa. Leikissä lasten ajattelukyky muotoutuu paremmaksi. Ajattelukyky kehittyy myös oman mielikuvituksen kautta. Leikkiessään lapset tutkivat maailmaa, etsivät erilaisia merkityksiä ja muodostavat kuvaa todellisuudesta. Leikkiessään lasten on helppo tutkia myös sitä, miten eri ammattiteissa toimitaan. Erilaisten ammattiteeroalien ottaminen leikeissä kehittää myös lasten mielikuvitusta sekä tietoisuutta maailmasta. (Hintikka ym. 2004, 35, 42.)

Opinnäytetyömme kehittämiskohteena oli leikin ohjauksen kehittäminen, johon päätimme ottaa leikkipedagogisen lähestymistavan. Leikkipedagogisen työskentelytavan keskiössä on lasten ja aikuisten yhteinen leikki. Toimeksiantajamme työntekijöiden omaksuttua uusi työmenetelmä he pystyvät vaikuttamaan lasten kasvuun ja kehitykseen leikkipedagogisen työskentelytavan keinoin.

2.1 Leikki varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan

Varhaiskasvatusta järjestetään Suomessa valtakunnallisesti. Varhaiskasvatuksen palveluita ovat päiväkodit, perhepäivähoito, ryhmäperhepäiväkodit ja muut avoimet toimet. Varhaiskasvatuksen palveluita tuottavat kunnat, erilaiset järjestöt, seurakunnat ja yksityiset palveluiden tuottajat. (Stakes 2005, 11.) Varhaiskasvatusta ohjaavat useat eri lait. Näistä laeista keskeisimpiä ovat laki lasten päivähoitosta 19.1.1973/36, asetus lasten päivähoitosta 16.3.1973/239 sekä laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 29.7.2005/608. (THL 2013.)

Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden kautta edistetään varhaiskasvatuksen yhdenvertaista toteuttamista koko maassa. Perusteiden päämääränä on lisätä varhaiskasvatushenkilöstön ammatillista tietoisuutta, vanhempien osallisuutta lastensa kasvatuksessa sekä moniammatillista yhteistyötä lasta ja perhettä tukevien palvelujen kesken. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet sekä esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteet muodostavat maanlaajuisesti lasten

hyvinvointia, kasvua ja oppimista edistävän kokonaisuuden. Koska kunnat ovat erilaisia, on tärkeää, että jokainen kunta tarkentaa valtakunnallisesta varhaiskasvatussuunnitelmasta omat strategiset linjaukset. Kuntien tulee arvioida varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta omien varhaiskasvatuksen palvelujen toteutumista ja täsmentää oman suunnitelmansa varhaiskasvatukselliset sisällöt ja toimintatavat. (Stakes 2005, 7–8.)

Taivalkosken kunnan varhaiskasvatussuunnitelman tärkeimmät kasvatuservat ovat turvallisuus, yksilöllisyys, tasa-arvoisuus, leikki, rajat, rakkaus ja syli. Sekä vanhemmat että hoitajat ovat kokeneet turvallisuuden tärkeimmäksi asiaksi kyselyssä, joka tehtiin vanhemmille sekä työntekijöille. Turvallisuudessa on otettu huomioon sekä fyysinen turvallisuus että psyykinen turvallisuus. Fyysinen turvallisuus sisältää esimerkiksi tilat ja tavarat kun taas psyykinen turvallisuus sisältää esimerkiksi sen, että lapsi voi luottaa aikuiseen. Rajat, rakkaus ja syli luovat perustan tasapainoiseen nuoruuteen. (Taivalkosken kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2012, 5.)

Taivalkosken kunnan varhaiskasvatussuunnitelmassa kerrotaan varhaiskasvatuksen keskeisistä sisällöistä eli orientaatioista. Näillä sisällöillä tarkoitetaan kasvattajan tekemiä valintoja, joiden avulla lapsi saa mahdollisuuden tutustua ikä- ja kehitystasolleen oikeanlaisella tavalla eri sisältöalueisiin. Sisältöalueet ovat osa jokapäiväistä toimintaa ja sisältöaluetoinnoissa lapselle ei aseteta suoriutumista vaatimuksia. Varhaiskasvatuksen keskeiset sisällöt ovat matemaattinen orientaatio (muun muassa laskeminen), luonnontieteellinen orientaatio (muun muassa vuodenaikojen tarkkailu omassa lähiympäristössä), historiallis-yhteiskunnallinen orientaatio (muun muassa menneisyyden ja nykyisyyden kuvan rakentaminen), esteettinen orientaatio (muun muassa kauneuden ja ilon tuntemukset), eettinen orientaatio (muun muassa oikean ja väärän kysymyksen käsittely) ja uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio (muun muassa tieto ja kokemukset kirkkovuoden keskeisimmistä juhlapyhistä.) (Taivalkosken kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2012, 7.)

Varhaiskasvatuksessa voidaan vaikuttaa oppimiseen, joka on täysivaltainen kokonaisuus. Lasten kaikki aistit ovat käytössä heidän oppiessaan. Lapsille syntyy mieleisen toiminnan kautta oppimisen iloa. Lorut, sadut ja tarinat parantavat lasten kielen kehitystä. Kielelliseen oppimiseen vaikuttavat kuunteleminen ja aikuisten esimerkit. Muun muassa kieltä, sääntöjä ja ajattelua lapset oppivat parhaiten leikkiessään. Lisäksi mielikuvitus kehittyy leikkiessä. Varhaiskasvatuksessa lapselle annetaan mahdollisuus ja tilaa leikille. Tämän lisäksi lasta kannustetaan ja ohjataan leikkimisessä. (Taivalkosken kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2012, 6.)

2.2 Lapset oppivat leikkiessään

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2005, 20–21) mukaan lapset eivät leiki, jotta he oppisivat, vaan lapset leikkiessään oppivat. Lapset kokevat leikin eritavoin: osa lapsista saattaa käsittää tietyn asian leikiksi, mutta osa lapsista ei. Lasten leikki on sosiaalista toimintaa, johon vertaisryhmä vaikuttaa.

Kaikista pienimmät lapset leikkivät yhdessä ja vuorovaikutuksessa aikuisen tai isompien lapsien kanssa. Mielikuvitusleikit lähtevät liikkeelle ympäristöön tutustumisesta. Mielikuvitusleikkien kautta mielikuvitus sekä ajattelu kehittyvät. Isompia lapsia kiinnostavat erityisesti erilaiset sääntöleikit. (Stakes 2005, 21.) Sääntöleikit ovat leikkejä joissa on sääntöjä, kuten esimerkiksi Karhu nukkuu -leikki (Masko & Rauas 2008, 13, 41). Lasten leikki koostuu kaikesta siitä, mitä he ovat kokeneet tai nähneet. Leikin kautta lapset luovat uutta. Leikkiessään lapset tuovat esiin heille merkityksellisiä asioita. Kuitenkaan kaikki merkitykselliset asiat eivät näy lasten leikeissä. (Stakes 2005, 21.)

Jotta kasvattajat kykenevät tukemaan lasten leikkiä, vaaditaan heiltä huolellisuutta havainnoimisessa sekä kykyä leikkitilanteiden erittelyyn. Leikin onnistuminen tarvitsee usein kasvattajien suoraa tai epäsuoraa leikin ohjausta. Epäsuoralla ohjauksella rikastutetaan leikkiä esimerkiksi mielikuvien tai välinein. (Stakes 2005, 21.) Suorassa ohjauksessa seurataan leikkejä ja esitetään kysymyksiä leikistä. Suorassa ohjauksessa aikuiset voivat olla mukana leikissä. (Hietala & Mäki-Turja-Heinonen 2011, 19.) Kasvattajien tulee antaa leikkiville lapsille vapautta. Kasvattajien tulisi kyetä erittelemään leikkejä, jotta lapset oppisivat. Kasvattajat käsittävät leikin merkityksen esimerkiksi kuvittelun kyvyn, toisen asemaan asettumisen, sosiaalisten taitojen ja kielen oppimisen taitoja ajatellen. (Stakes 2005, 21.)

3 ROOLILEIKIT LEIKKI-IÄSSÄ

Roolileikit kuuluvat olennaisena osana leikki-ikään ja ovat leikkien tyypillinen leikin muoto. Lapset oppivat leikkimisessä tarvittavia taitoja yhdessä aikuisten kanssa. Roolileikkeihin tarvitaan joskus aikuisten apua, mutta yleensä lapset selviytyvät leikkistä keskenään. Leikki alkaa yleensä yksittäisistä mielikuvista ja kehittyy esikuvien myötä. Esikuviin samaistutaan sekä opitaan erilaisia toimia. Roolileikin kautta lasten henkiset voimat sekä mielikuvitus ja luovuus kehittyvät. (Leikkivä ihminen 2006.) Roolileikki on tavallisin päiväkodissa leikittävän leikin muoto. Siinä lapset käsittelevät sosiaalisia rooleja ja lisäävät sosiaalisia suhteitaan. (Lindqvist 2011, 127.)

Lapsille ominaisin tapa on leikkiminen. Leikkiessään lapset oppivat asioita parhaiten. Lapset oppivat esimerkiksi kulttuuria, sosiaalisia taitoja sekä sääntöjä. Varhaiskasvatuksessa henkilökunnan tulee antaa leikille aikaa sekä myös ohjata leikkimistä erilaisin keinoin. (Masko & Rauas 2008, 13.)

Leikki-ikäiset lapset ovat iältään 1–6-vuotiaita. Tämä ikäkausi voidaan jakaa varhaiseen leikki-ikään ja myöhäiseen leikki-ikään. Leikki-iässä opitaan taitoja, jotka ovat useimmiten niin sanottuja arkipäiväisiä taitoja. (Katajamäki 2004, 66.)

Leikki-ikäiset lapset alkavat toimia itsenäisesti, eivätkä välttämättä tarvitse yhtä paljon vanhempiensa apua arkipäiväisissä toiminnoissa kuin aiemmin. He alkavat hallita tasapainoaan ja käsiensä liikkeitä. Tämä näkyy kiipeilemisenä, kävelynä ja ympäristön innokkaana tutkimisena sekä haluna syödä ja pukea itse. Leikki-ien loppuun mennessä lapset hallitsevat liikkeensä hyvin ja voivat osata jo esimerkiksi uida, hiihtää, luistella ja tanssia. Leikki-ikäisillä lapsilla sanavarasto kasvaa päivittäin. Muutaman sanan ilmaisut muuttuvat monimutkaisemmiksi lauseiksi iän karttuessa. (Anttila ym. 2007, 71–74.)

Erään päiväkodin työntekijän (2.9.2013) mukaan lapset opettelevat leikkiessään uusia toimia. He toteuttavat itseään, kokeilevat uusia ideoita, ratkaisevat ongelmia sekä oppivat neuvottelu- ja yhteistyötaitoja. Leikki pitäisi nähdä oppimistilanteena, vaikka siinä ei ole selkeitä tavoitteita, eivätkä lopputulokset ole selkeästi nähtävissä.

3.1 Lapsille ominaisin tapa on leikkiminen

Jo vauvaiässä alkanut toimintojen kerääminen taitomuistiin jatkuu leikki-iässä. Leikki-ikäisille lapsille tallentuu taitomuistiin sisäisiä malleja esimerkiksi polkupyörällä ajamisesta ja hyppynarulla hyppimisestä. Lasten muisti alkaa muutenkin toimia tehokkaammin leikki-iässä kuin aikaisemmin. Lapset alkavat oppia käsitteitä, jotka auttavat heitä erottamaan asioita toisistaan. (Anttila ym. 2007, 79.)

Leikki-ikäisten lasten on tärkeää oppia tulemaan toimeen toisten kanssa. Lasten on hyvä myös oppia viestimään omista tarpeistaan. Leikki-ikäiset lapset hakeutuvat tekemisiin samoista asioista kiinnostuneiden lasten kanssa: esimerkiksi palikoilla rakentamisesta tykkäävät lapset viihtyvät yhdessä, samoin liikkumisesta tykkäävät. (Anttila ym. 2007, 80–84.)

Lapset oppivat leikkiessään yhteisöllisistä tiloista ja kehittävät omaa yhteisöllisyyttään (Giesbrecht s.a.). Yhteisöllisyydessä lapsi on osallinen ja kokee yhteenkuuluvuutta. Lasten yhteisöllisyys koostuu lapsiryhmän jäsenten välisissä suhteissa ja vuorovaikutuksessa. (THL 2014.) Leikkiessään lapset sovittelevat heille muodostuvia identiteettejä. Lasten mielikuvitukselliset kokemukset luonnosta auttavat heitä rakentamaan tutustumista maailmaan. Ulkona leikkivät lapset oppivat arvostamaan ympäristöään. Lisäksi ulkoleikeillä tuetaan monia aikuisena tarvittavia taitoja, kuten ongelmanratkaisua, turvallisuutta ja luovaa ajattelua. (Giesbrecht s.a.)

3.2 Roolileikkien vaiheet

Toisella ikävuodella esiintyy jo alkavaa roolileikkimistä, sillä puhumaan oppiminen lisää leikin mahdollisuuksia. Vuorovaikutus roolileikissä kehittyy neljännen ikävuoden aikana. Tämä johtuu siitä, että kieli on tässä vaiheessa kehittyntä, joten on helpompi olla vuorovaikutuksessa toisen kanssa. On hyvä, jos lapsille tarjotaan erilaisia roolileikkivälineitä, esimerkiksi leipurin tai lääkärin tarvikkeita. (Vilén ym. 2006, 162–163.) Roolileikkeihin siirtymistä helpottaa se, että lapsille rakennetaan leikkiympäristöjä, jotka ovat sopivia roolileikkeihin (Leikkivä ihminen 2006).

Hintikan ym. (2004, 42) mukaan kahden ensimmäisen elinvuoden aikana lapset oppivat esineiden merkityksiä leikkiessään. Seuratessaan aikuisia lapset oppivat, miten erilaisia esineitä käytetään. Esineiden käyttötarkoitusten oppimisen kautta lapset opettelevat sosiaalisia suhteita.

Leikki-ikäisillä lapsilla roolien omaksumisen harjoittelu alkaa yksilöllisesti, jopa jo neljännellä ikävuodella. Juuri nelivuotiailla roolileikkien leikkiminen on suosittua. Roolileikkijät omaksuvat roolinsa koko kehollaan ja esimerkiksi hattujen ja kypäröiden käyttö on suosittua, jotta oma roolihahmo saadaan tunnistettavaksi ja pysyväksi. Vaikka ideat leikkeihin tulevat lapsilta itseltään, voi idean toteuttamisessa tarvita kokeneemman toimijan apua. Viisivuotiaana lapset ryhtyvät laajentamaan leikkiensä suhteita. Tällöin lapset vaativat leikiltään enemmän ja kykenevät neuvottelemaan asioista leikkiessään. Viisivuotiaana lapset pystyvät leikkimään eri-ikäisten kavereiden kanssa. Esikouluikäiset kykenevät suunnittelemaan leikkejään ja ymmärtävät paikkansa leikkiryhmässä. Kuusivuotiaat lapset ideoivat ja suunnittelevat leikkejään ja toiminnan tavoitteet tulevat osaksi leikkiä. (Helenius & LummeLahti 2013, 93–94, 98–100.)

Roolileikkien etenemisestä on olemassa neljä eri kehitysvaihetta. Ensimmäisessä vaiheessa leikkiin kuuluvat esineelliset toiminnot: esimerkiksi toiselle leikkijälle annetaan ruokaa. Tärkeintä on se, että toimintoja toistetaan. Ensimmäisessä vaiheessa rooleja ei nimetä. Toisessa vaiheessa leikkiteot ovat todellisia ja roolit nimetään. Leikit etenevät loogisessa järjestyksessä eteenpäin, esimerkiksi ensin valmistetaan ruoka, sitten ruoka tarjoillaan ja viimeiseksi siivotaan. Toisessa vaiheessa leikkijä voi huomata, jos leikki ei etenekään loogisessa järjestyksessä, mutta ei puutu siihen. (Hakkarainen 2007, 110.)

Kolmannessa vaiheessa toisen rooli otetaan huomioon leikissä. Lapset sopivat ja nimeävät keskenään roolit. Lapset ovat vuorovaikutuksessa keskenään ja rooleihin eläydytään. Jos kolmannessa vaiheessa huomataan, että leikki ei etene loogisessa järjestyksessä, siitä huomautetaan toisille leikkijöille ja asia korjataan. Roolileikin neljännessä vaiheessa ihmisten väliset suhteet ovat tärkeässä asemassa, esimerkiksi lääkäri–potilas-suhde. Lapset toteuttavat rooleja siten, miten todellisuudessaakin tehdään. Neljännessä vaiheessa vuorovaikutukseen vaikuttavat puhuja, kuulija sekä puheen kohde. Jos neljännessä vaiheessa huomataan, että leikki ei etene loogisessa järjestyksessä, siihen puututaan, koska leikki ei ole enää todellisuuden mukainen ja loogisuuden rikkoja rikkoo leikin sääntöjä. Seuraavaan ikävaiheeseen siirryttäessä edellisen vaiheen roolileikkitunnusmerkit olivat olemassa, eivätkä ne olleet kadonneet. Toisin sanoen kolmevuotiaan roolileikissä oli toisen vaiheen tunnusmerkkejä ja neljävuotiaan roolileikissä oli kolmannen vaiheen tunnusmerkkejä. (Hakkarainen 2007, 28, 110.)

3.3 Leikki-ikäisten roolileikki

Lindqvist (1998, 128–129) mainitsee kirjassaan *Leikin mahdollisuudet - Luovaa leikkipedagogiikkaa päiväkotiin ja kouluun*, että lapset tarvitsevat kommunikointikykyä, kun he esiintyvät rooleissa ja silloin, kun he haluavat antaa rooleihin liittyviä ohjeita. Roolileikeissä kommunikoidaan kielellisin ilmaisin. Sekä tyttöjen että poikien yleisimmät roolit ovat perherooleja. Roolileikkien edetessä tytöillä yleistyvät ammattiroolit, kun taas pojat leikkivät automaaleikkejä. Kun 3–5-vuotiaat lapset saavat vaikutteita saduista ja tarinoista, leikkivät he mielellään mielikuvitusleikkejä. Jotta roolileikkiä voidaan leikkiä, edellytyksenä on, että lapset tuntevat roolit. Esimerkiksi lapset tietävät mikä on poliisi. Lapset oppivat sosiaalista todellisuutta eläytyessään rooliin.

Roolileikkiin siirtyminen edellyttää myös leikkikavereita. Leikkikaverit voivat olla joko aikuisia tai lapsia. Ensimmäiset roolileikin piirteet syntyvät aikuisen ja lapsen välisessä vuorovaikutuksessa. Alussa on tärkeää, että lapsi saa jakaa omia mielikuviaan aikuisen kanssa. Kehittyneempi roolileikki on lapsiryhmän yhteistä leikkiä, jossa valitaan roolit, kehitetään leikille sopiva paikka ja ollaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Roolin avulla saadaan leikille sisältö ja säännöt. Leikin sisältö muodostuu lasten kokemuksista ja lapsia kiinnostavista asioista. Roolileikin kautta aikuiset pystyvät hahmottamaan, mikä on lapsen elämässä sillä hetkellä tärkeää. (Helenius, Jäälinoja & Sormunen 2000, 144–145.)

Roolileikit vaativat lapsilta suunnittelukykyä. Lasten täytyy osata suunnitella, mitä he haluavat tehdä ja keitä tai mitä he haluavat olla. Roolileikissä on tyypillistä, että lapsella on roolihahmo, joka on joku toinen henkilö kuin hän itse. (Vilén ym. 2006, 162–163.) Lapset opettelevat ensin käytännöllisiä rooleja ottamalla mallia vanhemmistaan. Vanhempien kanssa opeteltujen roolien jälkeen he alkavat muuttaa rooleja omanlaisikseen ja samalla kyky kanssakäymiseen kavereiden kanssa kasvaa. (Lindqvist 2011, 127; Lindqvist 2010, 52.) Roolihahmojen kautta lapset opettelevat toisen ihmisen maailmaan eläytymistä. Roolileikit edellyttävät lapsilta pitkäjänteisyyttä ja kykyä yhteisiin sopimuksiin muiden leikkijöiden kanssa. Roolileikit edellyttävät toteutuakseen monia taitoja, mutta samalla leikit myös kehittävät niitä taitoja. (Vilén ym. 2006, 162–163.)

Roolileikkeihin siirtyminen edellyttää se lapselta kuvitteellisiin tapahtumiin siirtymistä. Esimerkiksi lapsi voi keksiä, että laatikko on koti ja sen pohjalta leikki voi alkaa. Tärkein kehitysvaihe roolileikissä on se, että roolileikistä tulee loogista. Roolileikkien

kautta tapahtumat seuraavat toisiaan ja leikki kehittyy eteenpäin roolien kautta. (Leikkivä ihminen 2006.)

Roolileikit tuottavat aikuisille ja isommille lapsille haasteita, kun tietoisesti edistytään roolihahmojen esittämisessä. Kyky roolin ottamisesta kehittyy silloin, kun aikuiset näyttävät rooleja lasten kanssa. Lasten ja aikuisten väliset yhteiset leikit kehittävät lasten roolihahmojen esittämiskykyä. (Lindqvist 1998, 130.) Kokemuksemme mukaan ensimmäinen rooliin heittäytyminen leikkipedagogisessa työskentelytavassa oli haastavaa. Roolihahmojen esittämiskyky kehittyy kokemuksen avulla sekä lapsilla että aikuisilla.

Roolileikkiin kuuluu se, että leikkijät saavat mahdollisuuden edetä leikissä haluamallaan tavalla. Draamaan kuuluu se, että siinä on valmis käsikirjoitus, jonka mukaan edetään. Draaman ohjaaja tietää aiheen ja vie leikkiä tietoisesti eteenpäin. Draama ja lasten vapaa leikki tukevat toisiaan. Roolileikin ja draaman rajalla ollaan silloin, kun aikuinen osallistuu lasten leikkiin mukaan. (Hakkarainen 2007, 33.)

Olennaisena osana roolileikkiin kuuluu se, että kanssaleikkijä on tapahtumassa ja juonessa mukana. Roolileikki on usein helpompaa osaavamman lapsen kanssa kuin samanikäisen tai nuoremman. Roolileikeissä taitava lapsi on usein suosittu leikkikaveri. (Leikkivä ihminen 2006.)

On tärkeää havainnoida lasten leikkiä. Leikeistä voidaan havainnoida esimerkiksi sitä, mitä rooleja lapset ottavat tai saavat sekä mitkä roolit ovat lasten suosiossa. Lapset voivat toimia näyttelijöinä, ohjaajina, lavastajina sekä yleisönä. Lapset, jotka eivät ryhdy leikkiin alusta alkaen, voivat osallistua leikkiin myöhemmin kiinnostuttuaan siitä. Osallistuminen myöhemmin takaa henkisten kykyjen käytön ja kehittämisen. (Helenius ym. 2000, 24–25.)

Tässä opinnäytetyössä tarkoitamme roolileikillä leikki-ikäisten lasten rooliin heittäytymistä. Opinnäytetyömme keskeisen käsitteen, leikkipedagogiikan, tärkeä osa on roolileikki. Roolileikeillä mahdollistetaan lasten mielikuvituksen käyttö roolihahmojen toteuttamisessa.

4 LEIKKIPEDAGOGIIKKA

Opinnäytetyössä pyrimme vaikuttamaan lasten kasvuun ja kehitykseen leikkipedagogisen työskentelytavan keinoin. Leikkipedagogiikasta järjestimme leikkipedagogisen työskentelytavan mukaisen tuokion, joka toimi toiminnan havainnollistajana Taivalkosken kunnan päivähoiton työntekijöille. Aloitimme leikkipedagogisen työskentelytavan havainnollistamiskerran lukemalla tarinan pimeää pelkäävästä työstä, jonka keksimme itse. Tarinan lukemisen jälkeen kerroimme lapsille, mitä seuraavaksi tulee tapahtumaan ja siirryimme tuomintatuokio-paikalle. Toimintatuokiossa kävimme tarinaa läpi eläytyen rooliin. Muutimme tarinaa lasten kommenttien mukaan. Toimintatuokio eteni suunnitellun mukaisesti. Toimintatuokio kesti noin 15 minuuttia. Toimintatuokion jälkeen lapset halusivat jatkaa leikkiä eteenpäin. He halusivat ottaa tuokiossa mukana olleita pehmoleluja mukaan leikkeihinsä.

Leikkipedagogiikan isänä pidetään Friedrich Fröbeliä (1782–1852). Fröbel kehitti erilaisia didaktisia leikkejä toimiessaan varhaiskasvatuksessa. Fröbel huomasi omaehtoisien leikin merkityksen ja vaati, että vanhemmat tarjoavat lapsilleen mahdollisuuksia leikkiä. (Marttila & Pesonen 2012, 19.) Fröbel on maininnut epäsuoran ohjauksen liittyvän oleellisesti lasten ohjaamiseen. Epäsuora ohjaus tarkoittaa sitä, että ohjaaja opastaa ja neuvoo lasta, mutta ei toimi varsinaisesti mallina. Pienten lasten kanssa ohjaamisen täytyy olla suoraa. (Heinonen 1996, 28.)

Kun leikkiä käytetään opetusvälineenä, asetetaan tavoitteet leikille. Käytettäessä leikkiä opetusvälineenä pyritään siihen, että leikissä opetellaan asioita. On kehitetty menetelmiä, joiden avulla pystytään vaikuttamaan leikin suunnitelmalliseen ohjaamiseen ja aikuisen rooliin leikissä. Yhden menetelmän kehittäjä on kasvatuksen lehtori ja leikkitutkija Gunilla Lindqvist. (Marttila & Pesonen 2012, 20.)

Gunilla Lindqvist on tutkinut vuonna 1991 leikkiä Karlstadin Hybelejenin päiväkodissa draamaopettaja Jan Lindqvistin kanssa. Leikkipedagoginen toimintatapa lienee alkanut 1980-luvun puolivälissä, sillä tällöin kouluihin tuli uusi opetussuunnitelma. Leikkipedagoginen työskentelytapa 1993.) Marttila & Pesonen (2012, 20) on todennut Lindqvistiin (1998) viitaten, että leikkipedagogiikkamenetelmässä aikuisen rooli on suuri. Aikuinen rakentaa yhdessä lasten kanssa erilaisia leikin maailmoja.

Eri aiheiden käsittelemisen lisäksi leikkipedagogiikassa on tarkoituksena myös ohjata leikkiä. Myöhemmin tarkoituksena on, että lapset jatkaisivat aiheen työstämistä ilman

henkilökunnan ohjausta, leikkien. (Leikkipedagoginen työskentelytapa 1993.) Teke­mässämme havainnollistamistuokiossa huomasimme lasten jatkavan mielellään leik­kiä ohjaamamme tuokion jälkeen.

Henkilökunnan on hyvä toimia lasten mielikuvituksen, kulttuurin, maailmojen sekä tiedon innostajina. Leikkipedagogiikan tarkoituksena on, että työntekijät kiinnostuvat luomaan esimerkiksi kirjan tarinasta suuren leikin, jossa lapset ja henkilökunta saavat mahdollisuuden yhteiseen leikkiin. Leikkipedagogiikassa sekoittuvat sekä lasten oma mielikuvitus että luetun sadun tapahtumat. Tarkoituksena on siis se, että työntekijät eivät vain näyttele kirjan pohjalta. Toteutettaessa leikkipedagogista työskentelytapaa päiväkodista voidaan luoda mahtava leikki- ja seikkailuympäristö. (Leikkipedagoginen työskentelytapa 1993.)

Erään toimintayksikön työntekijän (2.9.2013) mukaan leikkiin pystytään yhdistämään paljon oppimista. Tällöin ei tarvita välttämättä erillisiä opetustuokioita, sillä esimerkiksi säännöt, sukupuoliroolit, aistihavainnot, itsenäisyys, huomaavaisuus, ystävyys ja ta­sa-arvoisuus voidaan käsitellä yhdessä lasten kanssa leikkien. Leikin avulla pystytään, edellä mainittujen lisäksi, opettelemaan myös pettymystä, kieltä, hienomotoriikkaa, luovuutta, vastuun ottamista, turvallisuutta, kehon hahmottamista, keskittymistä ja joustavuutta.

4.1 Leikkipedagoginen työskentelytapa

Leikkipedagoginen työskentelytapa perustuu leikkiin ja kulttuuriin sekä niiden välisiin yhteyksiin. Leikkipedagogisessa työskentelytavassa eri taiteenlajit tukevat toinen toisiaan. Tavoitteena on, että aikuiset käyttävät erilaisia luovia menetelmiä. Leikkipe­dagogisessa työskentelytavassa lapset eivät vain löydä ja opi uutta tietoa, vaan heille syntyy laajempi merkitys uudesta, opitusta tiedosta. Leikkipedagogisen työskentely­tavan avulla lapset pystyvät tulkitsemaan omia kokemuksiaan. Lapsille tutut toiminnat ja esineet saavat näin ollen uusia merkityksiä. (Lindqvist 1998, 79.) Havainnollista­mistuokiomme jälkeen lapset kertoivat avoimesti, mikä heitä on pelottanut tai miten toisen saa pelkäämään. Tuokion loppupuolella eräs lapsista sanoi toiselle meistä ottavansa kurpitsahirviön, jonka seurauksena meitä olisi pelottanut. Tästä esimerkistä tuli myös opinnäytetyömme nimi.

Leikkipedagogista ohjausta ei tarvitse olla joka päivä, vaan esimerkiksi noin kerran viikossa on sopiva väli. Lapset puolestaan saavat jatkaa leikkejään joka päivä. On

tärkeää, että heille annetaan siihen mahdollisuus. (Leikkipedagoginen työskentelytapa 1993.)

Leikkipedagogisessa työskentelytavassa ideat teemoihin saadaan esimerkiksi satukirjoista, joiden pohjalta saatetaan satu eläväksi esimerkiksi rooliin heittäytymisen avulla, joko niin että lapset osallistuvat tekemällä itse tai kommentoimalla ja kyselemällä (Leken vet inga gränser 2009). Henkilökunta voi lukea kirjoja eläytymällä jo tässä vaiheessa sadun rooleihin tai omana itsenään. Leikkipedagogista työskentelytapaa voidaan toteuttaa kirjojen, tarinoiden tai kirjojen kuvien pohjalta. Kuvien avulla pystytään dramatisoimaan toimintaa ja leikkiä. Kuvia voi esimerkiksi heijastaa seinälle ja luoda tätä kautta leikkimaailman. Lisäksi satua voidaan dramatisoida esimerkiksi nukketeatterin avulla. (Leikkipedagoginen työskentelytapa 1993.) Dramatisoinnilla tarkoitetaan kirjallisen tekstin, esimerkiksi sadun tai tarinan, saattamista elävään muotoon. Sadut ja tarinat voivat olla itse keksittyjä tai valmiita. Sadut ja tarinat voidaan saattaa eläväksi joko yhdessä lasten kanssa tai siten, että aikuinen lukee satua ja lapset samalla tekevät sen eläväksi. (Helenius ym. 2000, 23.) Kun työntekijät ovat esittäneet nukketeatterinsa, nuket annetaan lasten käyttöön ja lapset voivat kehittää niillä uusia teemoja (Leikkipedagoginen työskentelytapa 1993). Lisäksi leikkipedagogiseen työskentelytapaan voi kuulua musiikki (Leken vet inga gränser 2009).

Käsinuken käyttö yksittäisenä ja nukketeatteri ovat kaksi eri asiaa. Käsinuket voivat olla varhaiskasvatuksessa hyviä apulaisia. Käsinukeilla voidaan käydä erilaisia asioita läpi arkipäivän tilanteisiin sopivissa kohdissa. Käsinuken avulla kasvattajat saavat arkipäivän tilanteisiin myönteistä tunnelmaa esimerkiksi ryhmän tai yksittäisen lapsen kanssa. Käsinuket ovat hyvä keino saada lapset keskittymään esimerkiksi pukemiseen. Lapset kuuntelevat tarkasti, mitä käsinukella on kerrottavaa. Lapset reagoivat käsinukkeeseen kuin se olisi oikea olento. Aikuisen on tärkeää muistaa se, että hän itse uskoo käsinuken tuomaan muutokseen. Aikuisista käsinuken käyttäminen voi aluksi tuntua epämiellyttävältä. Tärkeää on katsoa nukkea, kuunnella ja keskustella nukkeen kanssa ja unohtaa oma persoona. Käsinuken luonteva käyttö vahvistuu vain harjoittelemalla. (Helenius ym. 2000, 38–39.)

Tärkeintä leikin kehittämisessä on se, että työntekijöiden roolihahmot ovat vuorovaikutuksessa lasten kanssa. Vuorovaikutuksen kautta lapset saadaan kuvittelemaan tarinaa eteenpäin. Aikuiset toimivat sekä välittäjinä että lasten lähikehityksen vyöhykkeeseen vaikuttajina. (Hakkarainen 2007, 34–35.) Lähikehityksen vyöhykettä on tutkinut erityisesti Lev Vygotsky (1896–1934). Se tarkoittaa lapsen sen hetkisen kehitystason ja seuraavan, potentiaalisen kehitystason välistä eroa. Kun arvioidaan lapsen

kehitystasoa, otetaan huomioon nykyinen kehitystaso ja seuraava kehitystaso. Nykyinen kehitystaso saadaan selville erilaisten testien avulla. Seuraavalle kehitystasolle lapsi pääsee aikuisen tai osaavamman henkilön auttaessa häntä. Aikuinen tai muu osaavampi henkilö asettaa lapselle kysymyksiä, mutta oikeaa vastausta ei kerrota lapselle, vaan lapsi saa päätellä sen itse. (Kalliopuska 2005, 120.)

Leikkipedagogiikassa tärkeää on se, että lapset saavat kertoa, mitä haluaisivat tehtävän. On tärkeää, että voidaan rikkoa rutiineja ja tehdä asioita silloin, kun lapset haluavat. Henkilökunta on vastuussa leikkipedagogisen työskentelytavan järjestämisestä, mutta lasten mielipiteet täytyy ottaa huomioon. (Richter 2013.) On tärkeää, että lapsille ja heidän ajatuksilleen annetaan aikaa (Mansner & Oksanen 2010, 30).

Näyttelemisellä ja leikkipedagogisella työskentelytavalla on suuri ero. Teatterissa yleisö seuraa esitystä hiljaa. Leikkipedagogisessa työskentelytavassa heittäydytään rooleihin lasten kanssa ja annetaan heille mahdollisuus osallistua. Lisäksi lapsille annetaan mahdollisuus muodostaa tarinaa eteenpäin omalla mielikuvituksellaan. (Richter 2013.)

Henkilökunta on leikkipedagogisessa työskentelytavassa enemmänkin kanssaleikkijä kuin erillinen aikuinen. Täytyy kuitenkin muistaa se, että henkilökunta ei saa kiillata lasten leikkiin, jos lapset eivät sitä halua. Haasteen henkilökunnalle tuo se, miten pystyä vaihtamaan rooliaan kasvattajasta kanssaleikkijäksi. (Richter 2013.) Lapset ja henkilökunta saavat yhteisiä kokemuksia satujen ja dramatisoinnin kautta. Yhteisten kokemusten avulla he voivat ymmärtää toisiaan paremmin. Leikkipedagogisella työskentelytavalla lapset ja henkilökunta pääsevät mukaan sadun maailmaan. (Leikkipedagoginen työskentelytapa 1993.)

Varhaiskasvatuksessa leikkipedagogisesta työskentelytavasta ja roolien ottamisesta tulee ajan myötä rutiinia henkilökunnalle. Leikkipedagogisen työskentelytavan harjoittamista ei voi opetella ilman, että sitä kokeilee ja opettelee. Leikkipedagoginen työskentelytapa antaa hyvän mahdollisuuden leikkien seuraamiseen ja kuuntelemiseen. (Richter 2013.)

Leikkipedagogisen työskentelytavan keinoin erilaisista kuvitteellisista maailmoista voidaan saada kaikkia ikäryhmiä innostava kokemus. Lapsi- ja aikuisnäkökulmat tulevat esille leikkipedagogisessa työskentelytavassa ja niiden ei tarvitse olla ristiriidassa keskenään, vaan leikkipedagoginen työskentelytapa luo mahdollisuudet kaikille kiinnostaviin leikkeihin ja esityksiin. Leikkipedagoginen työskentelytapa tekee mah-

dolliseksi lasten ja aikuisten yhteisen kuvittelemisen. Leikkipedagoginen työskentelytapa tekee mahdolliseksi myös lasten ja aikuisten omien tulkintojen tekemisen. (Lindqvist 1998, 81.)

Järjestämässämme havainnollistamistuoskiossa huomasimme, että tuokio oli kaikkia ikäryhmiä innostava, sillä pienimmätkin lapset kiinnostuivat siitä. Koko tuokion ajan lapset osallistuivat innokkaasti ja kommentoivat sekä kertoivat omia mielipiteitään asiasta. Lapset keksivät ja ideoivat tarinaa eteenpäin kanssamme todella hyvin. Tuokion aikana lapset tulivat lähelle meitä, mikä oli meille yllätys, sillä me olimme lapsille vieraita ihmisiä. Se, että olimme lapsille entuudestaan tuntemattomia, ei ilmeisesti vaikuttanut lasten osallistumiseen.

Leikkipedagoginen työskentelytapa sopii kaikenikäisille. Isommat lapset ovat tiiviisti mukana toteuttamassa leikkipedagogista työskentelytapaa ja ideoivat tarinaa eteenpäin. Nuoremmat lapset, jotka eivät välttämättä uskalla lähteä mukaan leikkiin, voivat seurata leikin etenemistä taka-alalta tuttujen aikuisten kanssa. Pienimmille lapsille täytyy antaa mahdollisuus osallistua leikkiin kesken leikin tai leikin jälkeen. Leikin jälkeen lasten kanssa on hyvä keskustella siitä, mitä tapahtui ja mitä he ovat nähneet. Keskustelemalla leikin jälkeen pienimmätkin lapset pääsevät osalliseksi leikkipedagogiseen työskentelytapaan. (Richter 2013.) Pitämässämme tuokiossa huomasimme, että isoimmat lapset uskalsivat heti lähteä leikkiin mukaan, kun taas pienimmät lapset vetäytyivät ryhmäperhepäiväkodin työntekijöiden suojaan. Tuokion loppupuolella pienimmätkin lapset uskalsivat tulla mukaan toimintaan, kun annoimme heille mahdollisuuden siihen.

Leikkipedagogiseen työskentelytapaan kuuluu olennaisena osana se, että sääntöjä on vähemmän kuin lasten tavallisessa leikissä. Leikki on sallivampaa. Leikkipedagogisen työskentelytavan kautta leikit saavat jäädä paikoilleen, jotta niitä voi jatkaa myöhemmin. Näin taataan leikin jatkuvuus. Sotkuisuus ei siis tässä tapauksessa haittaa. (Leikkipedagoginen työskentelytapa 1993.)

Leikkipedagoginen työskentelytapa voi tuoda päiväkotiin rauhallisen ilmapiirin, kun lapset ja henkilökunta leikkivät yhdessä. Lapsia rauhoittaa myös ryhmässä toimiminen. Leikkipedagogisen työskentelytavan avulla henkilökunta voi saada ainutlaatuisen luottamuksen lapsiin. Yhdessä toimimisen ansiosta ei tarvitse korottaa ääntään, vaan lapset kuuntelevat. Ulkopuolisesta voi näyttää siltä, että päiväkodissa vallitsee kaaos, mutta todellisuudessa omille ideoille ja tahdolle on paikkansa. (Richter 2013.)

Leikkipedagogisen työskentelytavan keinoin henkilökunta voi haastaa lasten oppimista käyttäen erilaisia rooleja. Esimerkiksi leikin ollessa rauhatonta, voi henkilökunta ottaa roolin ja mennä mukaan leikkiin. Tämän avulla henkilökunta voi ottaa järjestyksen haltuunsa ja kehittää leikkiä rauhallisemmaksi. Henkilökunta voi myös innostaa lapsia uuden ja rauhallisemman leikin aloittamiseen. (Richter 2013.)

Leikkipedagogisessa työskentelytavassa lapset voivat käsitellä tunteitaan turvallisessa ympäristössä. Henkilökunnan on annettava tilaa eri tunteille: esimerkiksi ilolle, surulle tai pelolle. Lapsille täytyy kertoa, että voimakkaatkin tunteet ovat sallittuja. Leikkipedagogisen työskentelytavan kautta työntekijät voivat haastaa lasten tunteita valitsemalla aiheeksi esimerkiksi pelon käsittelemisen. Lapset voivat myöhemmin keskustella pelosta ja tunteistaan henkilökunnan kanssa. (Richter 2013.) Pitämässämme havainnollistamistuokiossa aiheena oli pelon tunne ja sen käsitteleminen. Emme kieltäneet lapsilla ilmennyttä pelon tunnetta. Keskustelimme pelosta lasten kanssa tuokion jälkeen.

Leikkipedagogisessa työskentelytavassa voidaan tuoda eri ongelmatilanteita esiin. Ongelmatilanteissa olisi hyvä, jos lapset pystyisivät käyttämään omia kokemuksiaan apuna käsiteltäessä asiaa. Lisäksi ongelmatilanteita luomalla voidaan saada lapsille uutta tietoa. Leikkipedagogisessa työskentelytavassa ja sen mahdollisissa ongelmatilanteissa jokainen lapsi toimii oman kehitystasonsa mukaisesti. (Marttila & Pesonen 2012, 20.)

Leikkipedagoginen työskentelytapa on hyvä keino edistää lasten kehitystä. Erityisesti erityislapset, esimerkiksi kielihäiriöiset lapset, kehittyvät nopeasti, kun he saavat mielekästä tekemistä ja kiinnostuvat asiasta. Leikkipedagogisen työskentelytavan keinoin lapset saavat ilmaista itseään, mikä on tärkeää. (Richter 2013.)

4.2 Leikkimaailmat

Leikki lähtee usein liikkeelle leikkimaailmojen luomisesta. Leikkimaailmojen luomisen jälkeen leikkiin kehittyä juoni. Yhteinen leikkimaailma auttaa kehittämään leikkiä eteenpäin. Tärkeää leikkipedagogisessa työskentelytavassa on se, että lapset ja aikuiset muodostavat leikkimaailmat yhdessä. Tärkeää on myös muodostaa leikkimaailmat siten, että lapset pystyvät luomaan monipuolisia leikkejä. (Lindqvist 2010, 48–51.)

Lapsille kaikki paikat voivat olla leikkimaailmoja. Niiden tekemiseen on olemassa helppoja tapoja. Esimerkiksi piirtoheittimen avulla voidaan heijastaa leikkimaailma huoneen seinälle. (Lindqvist 2010, 50.) Havainnollistamistuosioissamme muodostimme leikkimaailmaksi pienen tytön huoneen pelkistetyin keinoin. Tilaksi valikoitui ryhmäperhepäiväkodin askarteluhuone. Huoneeseen otimme lavasteiksi vain pehmoleluja, vanhan mekon sekä tuolin. Vaatteiksi ja muuksi rekvisiitaksi valikoituivat lakanat sekä muut yksinkertaiset asusteet, esimerkiksi pipo.

Leikkimaailmoja lähdetään rakentamaan lasten tarpeiden mukaan (Marttila & Pesonen 2012, 20). Leikkipedagogisen toiminnan lähtökohtana on leikkiminen, jossa lapset ja aikuiset yhdessä luovat kuvitteellisia maailmoja. Luomalla kuvitteellisia maailmoja, lasten tietoisuus maailmasta lisääntyy. Tietoisuuden lisääntyttyä lapset voivat nähdä todellisuuden uudessa valossa. Leikkimaailmojen kautta tilanteet saavat uusia merkityksiä. Lasten käsitys todellisesta maailmasta lisääntyy. Työntekijöiden rooli on toimia leikkimaailmoissa välittäjinä. (Hakkarainen 2007, 8; Lindqvist 1998, 79.)

Leikkimaailmoihin kuuluvat olennaisena osana sadut ja tarinat. Satujen ja tarinoiden avulla leikki pysyy kasassa. Leikit etenevät satujen ja tarinoiden mukaan. (Hakkarainen 2007, 7.) Leikkimaailmojen olennaisena osana on tematiikka, joka kiinnostaa lapsia. Tematiikka tarkoittaa aihevalintaa. Lasten leikkeihin sisältyy usein perusristiriitoja, kuten yksinäisyys ja yhdessäolo sekä hyvä ja paha. Sadut ja tarinat tarjoavat erilaisia teemoja ja nämä teemat ovatkin hyvä ja luonnollinen jatkumo leikille, joissa perusristiriitoja voidaan selvittää ja ratkoa. Perusristiriidat on hyvä ratkoa leikkipedagogiikan keinoin. Kun kirjallista tekstiä luetaan lapsille, esimerkiksi satuja, ja sen jälkeen käydään läpi tekstit esimerkiksi näytelmän keinoin, takaa tämä leikin kehittymisen ja perusristiriitojen ratkaisemisen. (Lindqvist 1998, 80–81.)

4.3 Lasten suhtautuminen leikkipedagogiseen työskentelytapaan

Kun lapsia ohjataan leikkipedagogisesti, he kuvittelevat erilaisia asioita. Kuvitellessaan erilaisia asioita lasten maailmat tulevat eläväksi ja käsin kosketeltavaksi. Lasten persoonallisuuksien ja kehitystasojen mukaan lapset voivat joko eläytyä leikkiin tai päinvastoin ottaa välimatkaa leikkiin. (Lindqvist 1998, 79.) Lapset voivat eläytyä leikkiin esimerkiksi silloin, kun he kokevat käsiteltävän aiheen mielenkiintoisena ja turvallisena. Lapset voivat ottaa välimatkaa leikkiin esimerkiksi silloin, kun käsitellään pelottavia asioita. Leikeissään lapset pystyvät käsittelemään ja kokeilemaan omia tunteuksiaan käsitellystä aiheesta. Lapset voivat itse määritellä, kuinka laajasti haluavat aiheita käsitellä. (Leikkipedagoginen työskentelytapa 1993.)

Gunilla Lindqvistin (1998, 81) tutkimusten mukaan aikuisten on hyvä dramatisoida esimerkiksi satuja. Dramatisointi on tärkeää leikin kehittymiseksi. Erityisen tärkeää on se, että myös aikuiset osallistuvat kuvitteellisiin maailmoihin roolihahmoina. Aikuiset ohjaavat lapsia mukaan kuvitteelliseen maailmaan. (Lindqvist 1998, 81.) Lapset voivat ihmetellä roolihahmoa tavatessaan hahmon ensimmäistä kertaa. Roolihahmoon tutustuttaessa lapsilla on mahdollisuus riisua hahmolta esimerkiksi hattu, jotta he ymmärtävät hahmon olevan heille tuttu aikuinen. Roolihahmon tultua tutuksi hahmon ihmetteleminen lakkaa ja lapset ottavat hahmon osaksi leikkejä. (Leikkipedagoginen työskentelytapa 1993.)

Luovaan työskentelytapaan kuuluu se, että työntekijät heittäytyvät rooleihin. Tämä houkuttelee lapsia leikkiin. Lasten on helppo hyväksyä se, että työntekijät ovat mukana leikissä. Lapset käyttävät itse mielellään niitä hahmoja, joita työntekijät ovat heidän kanssaan käyttäneet. Lisäksi lapset usein kertovat vanhemmilleen, mitä he ovat leikkineet. (Hakkarainen 2007, 7.)

Pitämämme havainnollistamiskerran kautta huomasimme, että lapset osallistuivat mielenkiinnolla havainnollistamiskertaan jo heti alusta alkaen, sillä toiminta oli heille uutta. He innostuivat ja huomasimme, että aihe kiinnosti heitä. Tuokion jälkeen lapset toivat ilmi sen, että he tykkäsivät leikkipedagogisesta työskentelytavasta. Saimme toiminnastamme lapsia kiinnostavan omalla innostamisellamme. Pyrimme siihen, että innostimme sekä toisiamme että lapsia. Lisäksi lasten tietoisuus havainnollistamistuokion aiheesta, pelosta, vaikutti lasten aktiiviseen osallistumiseen.

5 ONNISTUNUT KOULUTUS JA OPPIMINEN

Seuraavaksi avaamme elinikäisen oppimisen käsitettä ja sitä, miten koulutuksesta saadaan onnistunut. Aiemmin avaamamme leikkipedagogiikkaan ja roolileikkiin kuuluvat käsitteet liittyvät pitämäämme koulutukseen ja elinikäisen oppimisen käsitteeseen. Koulutuksessamme tapahtui aikuisten oppimista ja aiheet, joista he oppivat uutta liittyivät leikkipedagogiikkaan ja roolileikkiin.

Opinnäytetyön toiminnallisena osuutena pidimme koulutuksen, koska koulutuksella saimme annettua tiedon leikkipedagogisesta työskentelytavasta usealle päivähoidon työntekijälle. Koulutuksella pystyimme vaikuttamaan henkilökunnan leikinohjaustaitoihin. Koulutus oli teoriapainotteinen. Ohjelmassa oli teorian tukena kuvaamamme havainnollistamisvideo. Lisäksi Taivalkosken näyttämöyhdistys kertoi rooliin heittäytymisestä. Koulutuksen avulla osallistujat oppivat uutta. Luvussa 6.2 on kerrottu järjestämästämme koulutuksesta tarkemmin.

Hyvä koulutus sisältää muun muassa koulutuksen vetäjän asiantuntijuuden, esiintymistaidot, koulutuksen vetäjän käyttämät työmenetelmät sekä koulutukseen osallistujien oppimisen. Hyvän koulutuksen tavoitteena on osallistujien oppiminen. Hyvässä koulutuksessa tärkeää on tuoda esille käsiteltävän asian olennaiset asiat, jotta oppimista tapahtuisi. (Kupias s.a.)

Onnistuneesta koulutustilaisuudesta voidaan puhua myös silloin, kun tilaisuus on ollut innostava. Innostavuus sisältää muun muassa koulutuksen vuorovaikutuksellisuuden, hyvän ja aktiivisen ilmapiirin sekä tilaisuuden monipuolisuuden. Koulutustilaisuuden hyvänä puolena pidetään myös asiasisältöjen sovellettavuutta tilaisuuteen osallistujien omiin työkäytäntöihin. (Laino 2013a.)

Hyvä koulutuksen vetäjä tekee koulutuksesta onnistuneen. Vetäjän tulee olla hyvä esiintyjä ja esiintymisen tulee olla luontevaa. Vetäjä on hyvä silloin, kun häntä on kiinnostava kuunnella. Hyvän vetäjän täytyy osata vastata yleisön esittämiin kysymyksiin. (Kupias s.a.)

Ei voida sanoa, että olisi olemassa yhtä valmista ohjetta, jolla koulutustilaisuuden saa aina onnistumaan. Hyvä suunnittelu auttaa tilaisuuden onnistumisessa. Etukäteen on hyvä miettiä, mikä on koulutustilaisuuden tavoite, miksi koulutustilaisuus pidetään ja mitä koulutustilaisuuteen osallistujien tulee saada tilaisuudesta irti. Tavoite on hyvä

tarkentaa itselle, jotta koulutustilaisuudelle rakentuisi niin sanottu punainen lanka. (Laino 2013b.)

Koulutustilaisuutta suunniteltaessa on hyvä myös miettiä osallistujia: kenelle koulutustilaisuus pidetään, entä tietävätkö osallistujat koulutustilaisuuden aiheesta jo jostain. On hyvä myös miettiä, ovatko osallistujat tilaisuudessa omasta vapaasta tahdostaan, onko heidät pakotettu koulutustilaisuuteen vai ovatko he siellä sattumalta. Jokainen edellä mainittu seikka vaikuttaa siihen, miten osallistujat ottavat vastaan koulutustilaisuudessa kerrotun asian. Koulutustilaisuuden selkeän rakenteen myötä osallistujien on helppoa seurata koulutustilaisuutta ja samalla he pystyvät muodostamaan kokonaiskuvan tilaisuudesta. (Laino 2013b.)

Koulutuksen vetämisessä tärkeää on miettiä myös sitä, miten koulutukseen osallistujat saadaan oppimaan. Osallistujia auttavat oppimaan hyvä oppimisympäristö sekä hyvät oppimismahdollisuudet. Koulutuksen vetäjän tehtävänä on edistää koulutukseen osallistujien oppimista. (Kupias s.a.)

Koulutustilaisuuden aloitus- ja lopetusvaiheet ovat tärkeitä osia tilaisuudessa. Aloituksen on hyvä olla sellainen, että se ottaa osallistujat mukaan ja herättää heidän motivaationsa. Alussa on myös tarkoitus johdatella osallistujat tulevaan aiheeseen. Hyvässä aloituksessa luodaan luottamussuhde koulutustilaisuuden vetäjän ja osallistujien välille. Koulutustilaisuuden vetäjä voi esimerkiksi kertoa itsestään, taustoistaan ja siitä, miksi on pitämässä kyseistä koulutustilaisuutta. Lopetuksen tarkoituksena on johdatella koulutustilaisuuteen osallistujat loppuun. On hyvä miettiä, mihin asiaan ja miten haluaa tilaisuuden lopettaa. Hyvässä lopetuksessa voidaan esimerkiksi kerrata asiat, tehdä yhteenveto tai jonkinlainen yhteinen lopetus tilaisuudelle. (Laino 2013b.)

Koulutustilaisuuteen osallistujien tuntemuksiin tilaisuudesta vaikuttaa voimakkaasti koulutustilaisuuden ilmapiiri. On tärkeää, että koulutustilaisuuden ilmapiiristä syntyisi miellyttävä ja rento. Ilmapiirin rakentumiseen vaikuttavat tilaisuuden vetäjän omat asenteet ja se, osaako hän mukauttaa oman statuksensa osallistujien mukaisesti. Kiinnostuksen ja kuuntelumotivaation ylläpitämisessä koulutustilaisuuden pitäjän oma asennoituminen ja innostuminen ovat suuressa roolissa. (Laino 2013a.)

Koulutukseen osallistujat voivat antaa erilaista palautetta samasta koulutuksesta, koska osallistujat arvioivat koulutusta omasta näkökulmastaan. Saamien palautteiden kautta pystytään kehittämään koulutusta. Koulutusta ei ole syytä muuttaa muutamien negatiivisten palautteiden takia. Negatiiviset palautteet jäävät usein virheellisesti kou-

luttajien mieleen, jopa silloin, kun suurin osa palautteista olisi positiivista. (Kupias s.a.)

Aikuisilla on kahdenlaisia motiiveja oppimiseen. Motiivit voivat olla joko ulkoisia tai sisäisiä. Ulkoinen motiivi syntyy, kun uuden oppimiselle on mahdollisuus, esimerkiksi ylennyksen saaminen tai uuteen toimeen pääseminen. Sisäisten motiivien huomaaminen on hankalampaa, koska ne eivät tule niin selkeästi ilmi. Sisäisiä motiiveja ovat esimerkiksi halu kehittää itseään sekä tunne opiskelun tärkeydestä. (Rogers 2004, 29–30.)

Jotta oppimista tapahtuisi, täytyy olla motivoitunut. Ilman motivaatiota ei opi tai ei voi oppia. Oppimisessa motivaation ylläpito on tärkeää. Motivaation herpaantuessa oppiminen epäonnistuu. (Rogers 2004, 25–26.) Jotta motivaation saa ylläpidettyä, tulee kerrottavan asian olla kuuntelijoita kiinnostava (Rogers 2004, 28–29).

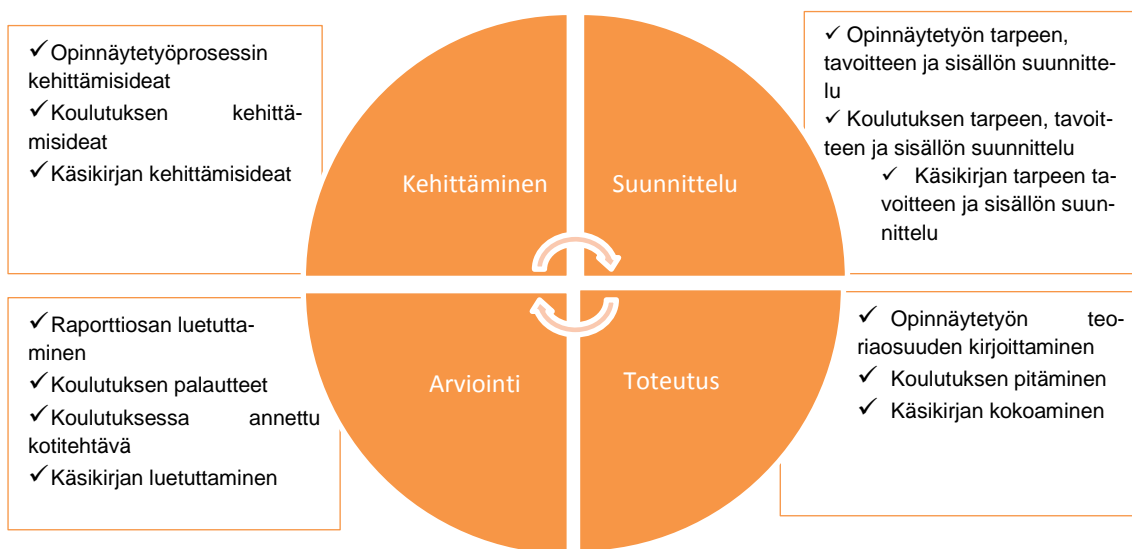
Elinikäiseen oppimiseen liitetään käsite elinikäinen ja elämänlaajuinen oppiminen. Elinikäisessä oppimisessa korostuu oppimisen prosessi, joka kestää läpi elämän. Lisäksi korostuu ymmärrys siitä, että oppiminen ei ole vain kapea-alaista, vaan se sisältää kaiken mikä liittyy elämään. Elinikäiseen oppimiseen kuuluu koulutus sekä käytännön tiedot ja taidot, joita tarvitaan arkipäiväisessä elämässä. (Tuomisto 2003, 66–67.)

Tässä opinnäytetyössä oppiminen ymmärretään päivähoitossa olevien lasten arkea tukevaksi. Lasten arkea tuetaan lisäämällä päivähoiton henkilökunnan tietoisuutta siitä, miten arjen toimintaa voisi kehittää. Uuden oppimista voi tapahtua milloin vain ja missä vain.

6 OPINNÄYTETYÖN PROSESSIKUVAUS DEMINGIN YMPYRÄÄ MUKAILLEN

Jotta lukija saa kokonaiskuvan opinnäytetyöstämme, kuvaamme sitä Demingin ympyrää mukailten. Valitsimme Demingin ympyrän opinnäytetyömme prosessin kuvaukseen, koska opinnäytetyötämme on mahdollisuus kehittää jatkossa eteenpäin. Demingin ympyrä, toiselta nimeltään PDCA-ympyrä, on laatuasiantuntija W. Edwards Demingin (1900–1994) kehittämä yleisesti tunnettu jatkuvan parantamisen malli. Nimi PDCA-ympyrä tulee englannin kielen sanoista *Plan*, *Do*, *Check* ja *Act*. Näiden sanojen suomen kielen vastineet ovat suunnittele, toteuta, tarkista ja kehitä. (Hokkanen & Strömberg 2006, 80–82.)

Demingin ympyrä valikoitui osaksi opinnäytetyötämme, koska sen avulla pystyttiin hyvin kuvaamaan opinnäytetyöprosessin eri vaiheita: suunnittelua, toteutusta ja arviointia (kuvio 1). Demingin PDCA-ympyrää voidaan käyttää apuna erilaisten toimintojen suunnittelussa. Aiemmin kuvatuilla Demingin ympyrän neljällä eri vaiheella on jokaisella oma tarkoituksensa. Ensimmäisessä vaiheessa *Plan*, suunnitellaan toimintaa tai tekemistä, sitä mikä on milloinkin aiheena. Suunnittelun jälkeen siirrytään vaiheeseen *Do*, jossa toteutetaan toiminta suunnitelmien mukaan. Toteutusta seuraa vaihe *Check*, jossa arvioidaan tekemisen tuloksia ja laatua. Tarvittavat muutokset toimintaan tehdään vaiheessa *Act*. Muutoksien teon jälkeen ympyrässä palataan taas suunnitteluun ja tarvittaessa aloitetaan ympyrän noudattaminen alusta, kuten kuviossa 1. (Lecklin 2006, 48.)

KUVIO 1. Opinnäytetyö prosessin vaiheet Demingin ympyrää mukailten (Lecklin 2006, 48)

6.1 Suunnitteluvaihe

Kuviosta 1 näemme, että opinnäytetyöprosessi alkoi opinnäytetyön tarpeen, tavoitteen ja sisällön pohtimisella. Opinnäytetyön tarve oli toimeksiantajamme yksiköissä leikin ohjauksen kehittäminen. Opinnäytetyötä suunniteltaessa tavoitteeksi muodostui uuden työmenetelmän tuominen toimeksiantajamme henkilökunnalle. Uuden työmenetelmän tuomisen avulla tavoitteena oli työmenetelmän keinoin vaikuttaa lasten kasvuun ja kehitykseen. Tavoitteiden selkiytyttyä suunnitelimme teoriaosuuden kokonaisuutta.

Opinnäytetyömme koulutuksen suunnittelun alkaessa selvensimme itsellemme koulutuksen tarpeen, tavoitteen sekä sisällön. Tarve koulutukselle tuli siitä, että toimeksiantajamme päivähoitoyksiköillä ei ollut tietoa opinnäytetyömme aiheena olevasta leikkipedagogisesta työskentelytavasta. Koulutuksen tavoitteeksi asetimme uudesta työmenetelmästä kertomisen ja uuden työmenetelmän tuomisen toimeksiantajallemme. Koulutuksen sisällöksi valikoituivat meidän laatimamme teoriaosuus, kuvaamamme havainnollistamisvideo sekä Taivalkosken Näyttämöyhdistyksen pitämät rooliin heittäytymiseen liittyvät harjoitteet. Koulutuksen suunnittelu vaiheessa laadimme osallistujille kutsun (liite 1) sekä koulutuksen asiasisällön (liite 2).

Käsikirjan (liite 3) suunnittelu lähti liikkeelle ajatuksesta, että koulutuksessa käytetty materiaali toimisi käsikirjan pohjana. Käsikirjan tarve tuli esille siitä, että halusimme koulutuksen materiaalin helppolukuiseksi toimeksiantajamme käyttöön. Tavoitteena oli luoda käsikirjasta sellainen, että toimeksiantajamme henkilökunta voi käyttää sitä muistivihkona ja mahdolliset uudet työntekijät saavat käsikirjasta tarvitsemansa tiedon leikkipedagogisesta työskentelytavasta. Lisäksi käsikirjaa voidaan käyttää tulevaisuudessa perehdyttämisen välineenä.

6.2 Toteutusvaihe

Opinnäytetyö prosessin toteutusvaiheessa jatkoimme raportin teoriaosuuden työstämistä. Toteutusvaiheessa tarkensimme teoriaosuutta. Tarkennuksessa etsimme opinnäytetyöhömme ulkomaankielisiä lähteitä ja perehdyimme löytyvään lähdekirjallisuuteen.

Koulutuksen toteutukseen kuuluivat leikkipedagogisen työskentelytavan havainnollistamistuokio sekä koulutus. Havainnollistamistuokion kuvasimme toimeksiantajamme yhdessä päivähoitoyksikössä ja luvan videon kuvaamiseen (liite 4) ja tallentamiseen cd-levylle (liite 5) kysyimme lasten vanhemmilta. Koulutuksessa käsitelimme leikki-

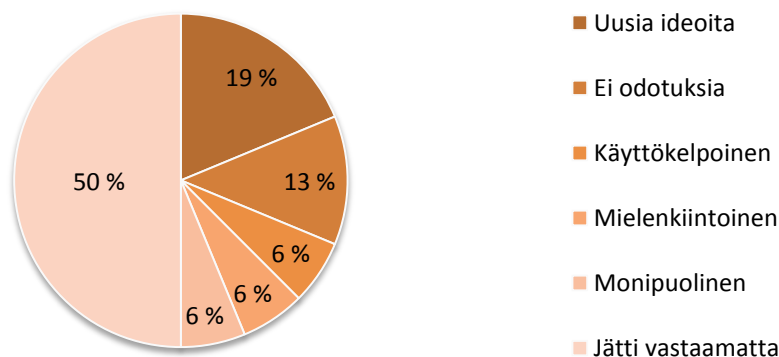
pedagogista työskentelytapaa teorian, havainnollistamisvideon sekä keskustelujen kautta. Koulutukseen pyysimme Taivalkosken Näyttämöyhdistystä kertomaan rooliin heittäytymisestä, sillä rooliin heittäytyminen on oleellinen osa leikkipedagogista työskentelytapaa. Näyttämöyhdistys aloitti osuutensa näyttämällä improvisaatioesimerkkejä. Tämän jälkeen he antoivat yleisölle mahdollisuuden kysyä rooliin heittäytymisestä. Taivalkosken Näyttämöyhdistys lopetti osansa kertomalla omakohtaisia kokemuksia rooliin heittäytymisestä.

Käsikirjan kokosimme koulutusmateriaalin pohjalta. Tämän jälkeen etsimme kuvat käsikirjaan. Kun kuvat ja teoriapohja oli muokattu, kokosimme ne käsikirjaksi.

6.3 Arviointivaihe

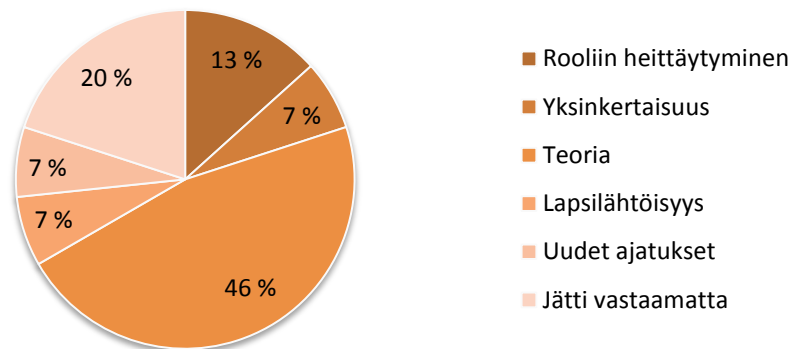
Opinnäytetyöprosessin arviointivaiheessa annoimme opinnäytetyömme luettavaksi toimeksiantajallemme, opinnäytetyön ohjaavalle opettajalle sekä henkilöille, joilla ei ollut aiempaa tietoa opinnäytetyömme aiheesta. Viimeiseksi mainituille annoimme opinnäytetyömme luettavaksi, jotta saisimme arvion siitä, onko opinnäytetyömme asiasta tietämättömälle ymmärrettävä. Saatujen korjausehdotusten kautta täsmensimme opinnäytetyömme raporttiosuutta.

Koulutuksen arvioimiseksi keräsimme koulutukseen osallistuneilta palautteen (liite 6). Osallistujia oli 17 ja palautteita saimme saman verran. Arvioimme itse koulutustamme ja pyysimme toimeksiantajaltamme erillisen palautteen. Työmenetelmän käytettävyyden arvioimiseksi pyysimme koulutukseen osallistuneita yksiköitä palauttamaan koti tehtävän (liite 7). Saamiamme palautteita hyödynsimme tässä opinnäytetyössä siten, että arvioimme niiden avulla pitämämme koulutuksen onnistumista.

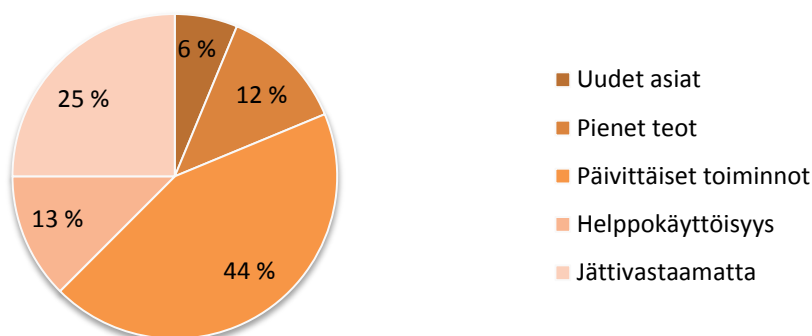
KUVIO 2. Osallistujien odotukset koulutusta kohtaan (n=16)

Kysyttäessä osallistujilta, vastasiko koulutus heidän odotuksiaan, noin 94 % oli sitä mieltä, että koulutus vastasi heidän odotuksiaan. Työntekijöiden odotukset koulutusta kohtaan olivat muun muassa uuden teorian tiedon saaminen sekä käytännön kokemusten saaminen uuden työmenetelmän ohjaamiseen. Noin 6 % oli sitä mieltä, että koulutus ei vastannut odotuksia. Näin vastanneilla ei ollut mitään odotuksia koulutusta kohtaan. Kuviossa 2 havainnollistamme prosenttiluvuin sitä, miksi koulutus vastasi koulutukseen osallistuneiden odotuksia. Noin 19 % vastaajista sai koulutuksesta uusia ideoita. Noin 13 %:lla ei ollut etukäteisodotuksia koulutuksestamme. Noin 6 % vastaajista piti koulutusta käyttökelpoisena ja noin 6 % vastaajista piti koulutuksesta saatua tietoa mielenkiintoisena. Noin 6 % koulutukseen osallistuneista oli sitä mieltä, että koulutus oli monipuolinen. Noin puolet osallistujista jätti vastaamatta kysymyksen, miksi koulutus vastasi odotuksia.

KUVIO 3. Koulutuksessa opitut uudet asiat (n=16)

Noin 87 % palautekyselyyn vastanneista oppi koulutuksessa uutta. Noin 46 % palautekyselyyn vastanneista kertoi toimivansa jo leikkipedagogisen työskentelytavan mukaisesti, mutta teoriapohja toiminnalle oli uutta. Noin 13 % vastanneista sai uutta tietoa rooliin heittäytymisestä ja noin 7 % vastanneista ymmärsi sen, että asiat voivat olla yksinkertaisia ja pieniä joita lähdetään toteuttamaan. Noin 7 % vastanneista sai uutta tietoa lapsilähtöisyydestä ja noin 7 % sai koulutuksesta vinkkejä arkipäiväiseen leikkipedagogisen työskentelytavan ohjaamiseen. Noin viidesosa palautteen palauttaneista jätti vastaamatta. Nämä kuviossa 3 havainnollistetut prosenttiluvut osoittavat sen, että tavoitteemme uuden työmenetelmän tuomisesta henkilökunnan tietoisuuteen toteutui.

KUVIO 4. Miten leikkipedagogista työskentelytapaa hyödynnetään? (n=16)

Kysyttäessä leikkipedagogisen työskentelytavan hyödyntämistä omassa työssään, noin 81 % palautekyselyyn vastanneista uskoi pystyvänsä hyödyntämään leikkipedagogista työskentelytapaa työssään. Noin 6 % vastanneista koki, että leikkipedagogista työskentelytapaa voi hyödyntää työssä koulutuksesta saatujen uusien asioiden myötä. Noin 12 % vastaajista kertoi pystyvänsä hyödyntämään leikkipedagogista työskentelytapaa pienien tekojen tai toimintojen avulla. Noin 44 % vastaajista koki pystyvänsä hyödyntämään leikkipedagogista työskentelytapaa päivittäisissä toiminnoissa. Noin 13 % vastanneista koki pystyvänsä käyttämään leikkipedagogista työskentelytapaa työssään sen helppokäyttöisyyden vuoksi. Noin neljäsosa palautteen palauttaneista jätti vastaamatta. Nämä kuviossa 4 havainnollistetut prosenttiluvut osoittavat, että saimme rohkaistua työntekijöitä kokeilemaan leikkipedagogista työskentelytapaa työssään ja sen kautta heidän toimintansa vaikuttaa positiivisesti lasten kasvuun ja kehitykseen.

Kun kysyimme muita kommentteja osallistujilta, saimme seuraavanlaisia kommentteja. Palautekyselyyn vastanneet kommentoivat koulutuksen olleen mielenkiintoinen. Vastaajat kommentoivat koulutuksen olleen hyvä. Vastaajat toivat esille saaneensa uutta ajateltavaa. Osallistujat olivat sitä mieltä, että koulutuksen lopussa annettu koti-tehtävä oli hyvä motivoija leikkipedagogisen työskentelytavan kokeilemiseen. Palautekyselyyn vastanneet olivat sitä mieltä, että koulutuksen vetäjien esiintyminen oli sujuvaa. Noin puolet vastanneista jätti vastaamatta tähän.

Oma arviointimme koulutuksesta

Koulutuksen alkua odottaessamme meitä jännitti. Koulutukseen osallistujat olivat koulutukseen tullessaan hyvällä mielellä ja tunnelma oli rento. Tämä helpotti jännityksen purkautumista. Koulutuksen osallistujamäärä yllätti positiivisesti. Vaikka ilmoitautu-

neista kaikki eivät päässeet paikalle, niin silti osallistujia oli odotettua enemmän. Osanottajamäärässä yllätti perhepäivähoitajien määrä, koska he eivät olleet velvoitettuja osallistumaan koulutukseemme, mutta saapuivat kuitenkin paikalle. Osallistujista huomasin, että aihe kiinnosti heitä.

Koulutuksen aikataulu piti hyvin ja koulutusmateriaalia läpi käydessämme huomasimme, että aikataulussa on väljyyttä. Yhtenä osana koulutuksessa esiintynyt Tavalkosken Näyttämöyhdistys liittyi mielestämme täydellisesti koulutukseemme. Näyttämöyhdistyksen osuus oli myös koulutukseen osallistujien mielestä hyvä. Näyttämöyhdistyksen osuus oli hyvä, koska siinä kerrottiin innostavalla tavalla rooliin heittäytymisestä. Näyttämöyhdistyksen osuus oli opettavainen, koska heiltä sai konkreettisia vinkkejä rooliin heittäytymiseen. Kehittämiskohteeksi ajattelimme, että olisimme voineet osallistaa koulutukseen osallistuneita esimerkiksi pienten välitehtävien avulla. Toimeksiantajallamme oli kuitenkin toive tähän asiaan liittyen: hän toivoi, että koulutuksemme olisi teoriapainotteinen.

Koulutuksessa olisimme voineet tuoda esille enemmän käytännön esimerkkejä leikkipedagogisen työskentelytavan ohjaamisesta. Leikkipedagogisen työskentelytavan ohjaamiseen ei kuitenkaan ole olemassa yhtä tiettyä tapaa ohjata, joten vain mielikuvitus on rajana. Olisimme voineet tehdä palautekyselystä tarkemman ja olisimme voineet laittaa vähemmän avoimia kysymyksiä. Nyt osa vastaajista jätti kokonaan vastaamatta avoimiin kysymyksiin. Jos avoimia kysymyksiä olisi ollut vähemmän, olisi vastausprosentti voinut olla isompi.

Kotitehtävän avulla saimme vastauksen siihen, että koulutuksemme oli onnistunut, koska työntekijät olivat olleet hyvin motivoituneita kokeilemaan leikkipedagogista työskentelytapaa käytännössä. Palautuneista kotitehtävistä käy ilmi se, että henkilökunta oli ymmärtänyt koulutuksessamme annetun tiedon leikkipedagogisesta työskentelytavasta. Lisäksi he olivat ottaneet huomioon antamamme vinkit.

6.4 Kehittämisvaihe

Opinnäytetyöprosessin kehittämisvaiheessa mietimme, mitä olisimme voineet tehdä toisin opinnäytetyössämme. Olisimme voineet tuoda opinnäytetyössämme enemmän esille lasten kokemuksia leikkipedagogisesta työskentelytavasta. Tämä osoittautui kuitenkin toteutuskelvottomaksi, koska emme löytäneet yhteyttä päiväkoteihin, joissa on pidemmän aikaa käytetty leikkipedagogista työskentelytapaa.

Koulutuksessa olisimme voineet käyttää enemmän osallistavia menetelmiä. Olisimme voineet teettää pieniä välitehtäviä, joissa työntekijät olisivat voineet käytännössä keilla toimintaa. Tämä olisi voinut tuoda koulutukseen myös rennomman ilmapiirin. Teoreettiseen puoleen painottuva koulutus oli kuitenkin toimeksiantajamme toive, jota halusimme noudattaa. Kehittämiskohteeksi nousi koulutuksen jakaminen useammalle illalle. Tämän avulla olisimme voineet saada koulutuksesta enemmän keskustelevan. Useamman illan koulutus ei kuitenkaan mahdollistunut pitkien välimatkojen ja aikataulujen vuoksi.

Käsikirjan kehittämiseksi ja arvioimiseksi annoimme kokoamamme käsikirjan luettavaksi toimeksiantajallemme, opinnäytetyön ohjaavalle opettajalle, opponenteille sekä henkilöille, jotka lukivat myös opinnäytetyömme sen ollessa arviointivaiheessa. Luki-joiltamme saimme korjausehdotuksia. Saatuaamme korjausehdotukset muutimme käsikirjaa ehdotusten mukaisesti. Käsikirjan kehittämiseksi ottaisimme kuvat juuri tätä työtä varten, sillä nyt käytimme jo olemassa olleita, käsikirjaan sopivia kuvia. Tulostettu käsikirjaversio on A5-muodossa, joten parannetun käsikirjan sivulla voisi olla vähemmän tekstiä. Tämä tekisi käsikirjasta selkeämmän.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Varhaiskasvatus on pienten lasten kasvatuksellista vuorovaikutusta lasten vanhempien ja lasten välillä sekä yhteistyötä varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa. Yhteistyön tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Varhaiskasvatus on suunnitelmallista ja tavoitteellista vuorovaikutusta ja yhteistoimintaa, jossa lapsen omaehtoisella leikillä on keskeinen merkitys. Keskeinen voimavara varhaiskasvatuksessa on ammattitaitoinen henkilöstö. (Stakes 2005, 11.) Opinnäytetyömme kautta toimeksiantajamme henkilöstön ammattitaitoisuus kasvoi. Opinnäytetyömme aiheena olleen uuden työmenetelmän kautta lapset saivat uusia ideoita omaehtoisen leikin aiheiksi.

Leikkipedagogisen työskentelytavan aloittaminen voi tuntua vaikealta, koska siihen tottuminen vie aikaa. Henkilökunnan on hyvä olla avoin uusille asioille sekä lasten ajatuksille. (Heinonen 1996, 45–46.) Ajan myötä suhtautuminen leikkipedagogiseen työskentelytapaan muuttuu (Leikkipedagoginen työskentelytapa 1993). Lisäksi se, että ymmärtää leikkien eteenpäin ohjaamisen tarkoituksen vie aikaa. Hyvän teeman löytäminen on tärkeää, sillä se innostaa lapsia osallistumaan. (Heinonen 1996, 45–46.) Harjoittelu voi olla työlästä, mutta opittuaan leikkipedagogisen työskentelytavan, rooliin heittäytyminen on mukavaa. (Leikkipedagoginen työskentelytapa 1993.)

Havainnollistamistuokiota suunniteltaessa leikkipedagogisen tuokion pito tuntui vaikealta, koska emme voineet olla täysin varmoja tuokion etenemisestä tai lasten reagoinnista siihen. Pidettyämme tuokion huomasimme, että ohjaaminen ei ollutkaan vaikeaa, vaan se oli mukavaa ja lapset lähtivät hyvin toimintaamme mukaan. Havainnollistamistuokion yhteydessä teimme muutamia havaintoja lapsista. Lapset osallistuivat mielenkiinnolla havainnollistamiskertaan jo heti alusta alkaen, sillä toiminta oli heille uutta. He innostuivat ja huomasimme, että aihe kiinnosti heitä. Koko tuokion ajan lapset osallistuivat innokkaasti ja kertoivat omia mielipiteitään asiasta.

Lapsille on tärkeää, että heidän kanssaan leikkiessään aikuinen on fyysisesti läsnä. Läsnä olevana hahmona aikuinen houkuttelee lapsia mukaan leikkipedagogiseen toimintaan. (Lindqvist 2011, 141.) Lisäksi henkilökunnan tulee auttaa lapsia pääsemään tarinassa ja leikissä eteenpäin. Henkilökunnan on tärkeää kannustaa lapsia eläytymään ja innostumaan vapaasti uusista asioista. On tärkeää antaa lapsille tilaa ideoiden toteuttamiseen. Henkilökunnan ei pidä muuttaa leikkejä itselleen mieluisiksi, vaan heidän tulee ymmärtää, että lasten tekemät ratkaisut leikissä ovat hyviä. (Hei-

nonen 1996, 46.) Tuokion jälkeen lapset halusivat leikkiä leluilla, joita meillä oli mukana. Tämä osoittaa sen, että leikkipedagogisen työskentelytavan mukaisen toimintatuokion jälkeen leikille on luontainen jatkumo. Tuokion jälkeen lapset toivat ilmi sen, että he tykkäsivät leikkipedagogisesta työskentelytavasta. Tuokion aikana annoimme lapsille mahdollisuuden tuoda vapaasti omia ideoitaan esille. Huomasimme, että tuokiomme eteni luontevasti eteenpäin lasten ideoiden kautta.

Henkilökunnan on hyvä muistaa, että toinen toisensa innostaminen ja kannustaminen ovat tärkeitä ja kokeilujen kautta uskallus roolihahmon ottamisesta karttuu. Henkilökunnan ei tarvitse ajatella, että nolaa itsensä, sillä kaikki leikkipedagogiseen työskentelytapaan osallistuvat ovat tuttuja toisilleen. Lisäksi heittäytyminen kuuluu leikkipedagogiseen työskentelytapaan, joten ajatuksen itsensä nolaamisesta voi unohtaa. (Leikkipedagoginen työskentelytapa 1993.) Huomasimme, että innostaminen ja kannustaminen rohkaisivat ottamaan roolin ja toiselta saatava vertaistuki oli tärkeää. Huomasimme, että ajatus itsensä nolaamisesta unohtui, koska tuokio vei mukanaan.

Jokainen heittäytyy rooliin omalla tavallaan. Leikkipedagogisen työskentelytavan vetäminen vaatii uskallusta ja kokematon rooliin heittäytyjäkin pystyy siihen. Jokainen työntekijä tekee työtä omalla persoonallaan, joten jokaisesta teemasta tulee tekijänsä näköinen. Työntekijän ei siis tarvitse edetä minkään tietyn kaavan mukaan. Tärkeintä on, että uskaltaa heittäytyä kokeilemaan uusia asioita. (Leikkipedagoginen työskentelytapa 1993.) Vaikka meillä oli jonkin verran aiempaa kokemusta rooliin heittäytymisestä, niin siitä huolimatta roolin ottaminen jännitti. Jännitys unohtui toiminnan alkessa, emmekä miettineet roolissa esiintymistä tuokion aikana. Kun lähdimme työmenetelmän havainnollistamiseen, joka oli itsellemmekin vieras, olimme valmiita heittäytymään uuteen asiaan.

Leikkipedagogiseen työskentelytapaan tarvittavia materiaaleja ei välttämättä tarvitse ostaa, vaan osa materiaaleista voi olla talossa jo valmiina. Mielikuvitus on rajana ja usein vanhat tavarat ovat hyvä lisämateriaali leikkeihin. (Leikkipedagoginen työskentelytapa 1993.) Havainnollistamistuokiossamme käytimme kodeistamme jo valmiiksi löytyviä materiaaleja. Huomasimme, että hyödynnettävät materiaalit voivat olla pieniä ja yksinkertaisia.

Opinnäytetyömme aihe oli tarkoituksena saada Taivalkosken kunnan päivähoiton henkilökunnalle käyttöön. Tällä työmenetelmällä pyritään monipuolistamaan päivähoitossa olevien lasten arkea ja samalla vaikuttamaan positiivisesti lasten kasvuun ja kehitykseen. Koulutukseen osallistuneille annetun kotitehtävän kautta saimme viitteitä

siitä, että ryhmäperhepäiväkotien työntekijät olivat kiinnostuneita aiheesta. Tämän johtopäätöksen teimme palautuneiden kotitehtävien avulla. Kotitehtävistä kävi ilmi työntekijöiden kiinnostus aihetta kohtaan, sillä he olivat toteuttaneet leikkipedagogiseen työskentelytapaan kuuluvia tuokioita useaan otteeseen.

Pyysimme vuororyhmäperhepäiväkodeilta, että he toteuttaisivat leikkipedagogisen työskentelytavan mukaisen tuokion. Tällä tavoin pystyimme takaamaan sen, että henkilökunta kokeilee itse leikkipedagogista työskentelytapaa käytännössä. Tällä tavoin pystyimme arvioimaan koulutuksemme onnistumista. Ilman tätä kotitehtävää emme voisi olla varmoja siitä, että henkilökunta on kokeillut sitä käytännössä, sillä tarkoituksena oli, että leikkipedagogisesta työskentelytavasta tulee pysyvämpi käytäntö ryhmäperhepäiväkoteihin.

Kotitehtävän palauttaneet perhepäivähoitoyksiköt toteuttivat näytelmän kirjan pohjalta. Rekvisiitta näytelmässä oli yksinkertaista ja se löytyi paikan päältä. Koulutuksessa kerroimme eri materiaalien hyödyntämisestä, uusien käyttötarkoitusten antamisesta sekä erilaisista mahdollisuuksista ohjata leikkipedagogista työskentelytapaa. Tuokion jälkeen henkilökunta joko keskusteli lasten kokemuksista tai antoi lapsille mahdollisuuden esityksessä olleiden materiaalien käyttämiseen ja leikin jatkumiseen. Koulutuksessa korostimme mahdollisuuden antamista lasten leikin jatkumiselle.

Opinnäytetyömme aiheeseen suoraan tarkoitettu lähdekirjallisuus oli pääosin 90-luvulta tai ruotsinkielistä. Tämä on saanut meidät pohtimaan opinnäytetyömme luotettavuutta. Päädyimme pohdinnassamme siihen, että vaikka teorian tieto on siltä osin vanhaa, niin silti se on luotettavaa, sillä uudempaa tietoa ei ole olemassa ja aiheesta ei löydy tutkimuksia. Lähdeteoksista suoraan leikkipedagogista työskentelytapaa käsittelevää aineistoa löytyi yksi suomenkielinen kirja, kaksi ruotsinkielistä kirjaa ja kolme videota, joista kaksi oli ruotsinkielisiä. Ruotsinkielisten lähteiden luotettavuutta horjuttaa se, että meidän piti luottaa omaan suomentamiseen ja on olemassa riski, että olemme ymmärtäneet kirjan tekstin väärin.

Koulutusta suunniteltaessa toimeksiantajamme toive oli, että koulutus painottuisi teoreettiseen puoleen. Mielestämme saimme koottua koulutuksesta havainnollistavan ja toimeksiantajan toiveiden mukaisesti teoriapainotteisen. Koulutuksen havainnollisuutta lisäsi itse kuvaamamme video ryhmäperhepäiväkodissa sekä Taivalkosken Näyttämöyhdistyksen osallistuminen. Koulutuksen pohjalta teimme Taivalkosken kunnan päivähoidon käyttöön käsikirjan leikkipedagogisesta työskentelytavasta. Halusimme

käsikirjasta mahdollisimman selkeästi luettavan. Käsikirjaan valikoidut kuvat ovat itse otettuja. Kuvilla pyrimme saamaan käsikirjasta persoonallisen.

Tämän opinnäytetyön kautta olemme perehtyneet siihen, millaista leikkipedagogisen työskentelytavan ohjaaminen on ja mitä sen suunnittelussa ja toteutuksessa täytyy ottaa huomioon. Koemme tämän tärkeänä, sillä tulevaisuudessa pystymme itsekin työssämme hyödyntämään tätä työmenetelmää. Mielestämme uuden työmenetelmän oppimisella opinnäytetyöprosessissa voi olla suuri merkitys tulevaisuudessa.

Opinnäytetyöprosessin aikana olemme saaneet uutta tietoa, jota voimme hyödyntää mahdollisesti tulevaisuuden työpaikoissa, sillä aloittaessamme opinnäytetyön aiheeseen perehtymisen se oli meille täysin vieras. Vieraan aiheen myötä oppimiskokemuksemme opinnäytetyön kautta oli suuri. Kokonaisuudessaan pidämme opinnäytetyötämme pitkänä, mutta mielenkiintoisena prosessina. Opinnäytetyömme liitteenä olevaa käsikirjaa voivat hyödyntää eri paikkakuntien päiväkodit, sillä käsikirja ei ole sidoksissa Taivalkosken kunnan päivähoiton toimintaan. Voimme hyödyntää käsikirjaa myös mahdollisilla tulevilla työpaikoillamme.

Mielestämme oli hyvä saada opinnäytetyöprosessin kautta kokemusta siitä, millaista koulutuksen järjestäminen on, sillä sosiaalialan työ kehittyy koko ajan. Luulemme, että tulevaisuudessa koulutukset tulevat olemaan yhä suurempi osa sosiaalialan työtä ja niiden merkitys kasvaa. Tulevaisuudessa voimme myös työskennellä sellaisissa paikoissa, joissa joudumme itse pitämään koulutuksia muille, joten opinnäytetyöstä oli meille paljon hyötyä. Emme voi olla varmoja siitä, juurtuuko leikkipedagoginen työskentelytapa osaksi päivähoiton arkea, mutta saaduista palautteista käy ilmi, että kiinnostusta on. Mielestämme jatkotyöskentelynä voisi toteuttaa tutkimuksen leikkipedagogisen työskentelytavan käytöstä ja hyödyistä Taivalkosken kunnan päivähoitossa.

LÄHTEET

Anttila, R., Eronen, S., Kallio, M., Kanninen, K., Kauppinen, L. & Salo, S. 2007. *Per-soona 2 Kehityopsykologia*. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Erään päiväkodin työntekijä. Leikki-idea [sähköpostiviesti]. Vastaanottaja Minna Tyni. Lähetetty 2.9.2013. [viitattu 3.10.2013]. [Nimi muutettu toimeksiantajan toiveesta]

Giesbrecht, S. s.a. *The Pedagogy of Play* [verkkójulkaisu]. Cea.ca [viitattu 10.12.2013]. Saatavissa: <http://www.cea-ace.ca/education-canada/article/pedagogy-play>

Hakala, T. 2006. *Lapsen sensomotorinen kehitys (lapsen liikkumisen kehittyminen)* [verkkójulkaisu]. Nettineuvo.fi [viitattu 19.9.2013]. Saatavissa: <http://www.nettineuvo.fi/index.asp>

Hakkarainen, A. 2007. *Merirosvot ja ihmisprinsessat etelämeren saarella – Mielekkyyden kehittyminen pitkäkestoisessa leikkimaailmaprojektissa*. Oulu: Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunta, varhaiskasvatuksen koulutus. Pro gradu -tutkielma [viitattu 28.10.2013]. Saatavissa: <http://narratiivinenopetus.files.wordpress.com/2011/02/hakkarainen-a-gradu.pdf>

Hakkarainen, P. 2002. *Kehittävä esiopetus ja oppiminen*. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Heinonen, S-L. 1996. *Seikkailu, vapaus, lento ja kuvittelun leikki – draama varhaiskasvatuksessa*. Tampereen yliopiston opettajankoulutuslaitoksen opetusmonisteita B2/1996. Tampere.

Helenius, A., Jäälinoja, P. & Sormunen, H. 2000. *Sesam! Avaimia esiopetuksen draamapedagogiikkaan*. Jyväskylä: Atena.

Helenius, A. & Lummelahdi, L. 2013. *Leikin käsikirja*. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Hietala, S. & Mäki-Turja-Heinonen, M. 2011. *”Voinko mä jatkaa aamulla ope?” Pitkäkestoisen leikin mahdollistaminen vuorohoitopäiväkodissa* [verkkójulkaisu]. Diak Etelä Helsinki, sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö [viitattu 27.2.2014]. Saatavissa:

http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/31317/hietala_soile_maki-turja-heinonen_marja.pdf?sequence=1

Hintikka, M., Helenius, A. & Vähänen, L. 2004. *Leikistä totta. Omaehtoisen leikin merkitys*. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Hokkanen, S. & Strömberg, O. 2006. *Laatuun johtaminen*. Kangasniemi: SHO Business Development Oy.

Inget, P., Hirvonen, M., Kinnunen, S., Sainsalo, K., Suutari, H., Taivalkoski, R., Taivalkoski, E., Turpeinen, P., Waenerberg, S. & Väisänen, U. 2012. *Taivalkosken kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2012*.

Kalliopuska, M. 2005. *Psykologian sanasto*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Katajamäki, E. 2004. Terveen lapsen ja nuoren kehitys, hoito ja ohjaus. Teoksessa Koistinen, P., Ruuskanen, S. & Surakka, T. (toim.). *Lasten ja nuorten hoitotyön käsikirja*. Helsinki: Sanoma Pro, 52–117.

Kupias, P. s.a. *Hyvää koulutusta etsimässä*. [verkkójulkaisu]. [Viitattu 20.03.2014]. Saatavissa: <http://www.tevere.fi/julkaisut-ja-artikkelit/91-tevere/artikkelit/138-hyvaa-koulutusta-etsimassa>

Laino, J. 2013a. *Innostava koulutus* [verkkójulkaisu]. [Viitattu 18.4.2013]. Saatavissa: http://www.verkkohaltuun.fi/vinkkejä_ja_valineita/kouluttajan_abc/innostava_koulutus

Laino, J. 2013b. *Koulutukseen valmistautuminen* [verkkójulkaisu]. [Viitattu 18.4.2013]. Saatavissa: http://www.verkkohaltuun.fi/vinkkejä_ja_valineita/kouluttajan_abc/koulutukseen_valmistautuminen

Lecklin, O. 2006. *Laatu yrityksen menestystekijänä*. Helsinki: Talentum Oyj.

Leikkipedagoginen työskentelytapa – Gunilla ja Jan Lindqvistin seurassa Hybeljenin päiväkodissa Karlstadissa. Jyväskylän yliopisto: Koulutuksen tutkimuslaitos 1993 [video].

Leikkivä ihminen – Videosarja leikin ja kommunikaation kehityksestä pikkulapsi-iässä. Osa 4 - mielikuvista roolileikkiin. Kajaanin yliopistokeskus IS-Center 2006 [video].

Leken vet inga gränser. Sveriges Utbildningsradio AB 2009 [video]. [Viitattu 29.10.2013]. Saatavissa: <http://www.ur.se/Produkter/152054-Leka-livet-Leken-vet-inga-granser?q=leken+vet+inga+gr%C3%A4nser>

Lindqvist, G. 1998. *Leikin mahdollisuudet. Luovaa leikkipedagogiikkaa päiväkotiin ja kouluun.* Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos.

Lindqvist, G. 2010. *Lek i skolan.* Lund: Studentlitteratur AB.

Lindqvist, G. 2011. *Lekens möjligheter.* Lund: Studentlitteratur AB.

Mansner, S. & Oksanen, J. 2010. *Barn erövrar världen genom lek – En studie om lek, socialt samspel, ett lekpedagogiskt arbetssätt och pedagogens roll i leksituationer inom dagvården* [verkkojulkaisu]. Arcada-Nylands svenska yrkeshögskola. Det sociala området. Opinnäytetyö. [viitattu 29.10.2013]. Saatavissa: https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/21560/Mansner_Sofia.pdf?sequence=1

Marttila, H. & Pesonen, I. 2012. *Lasten keskinäisen sosialisaaion ilmeneminen leikissä.* Tampere: Tampereen yliopiston kasvatustieteiden yksikkö, luokanopettajan koulutus. Pro gradu -tutkielma [viitattu 5.2.2013]. Saatavissa: <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/83794/gradu06082.pdf?sequence=1>

Masko, J. & Rauas, E. 2008. *Kapteeni käskee – sääntöleikkiopas 3–6-vuotiaiden lasten kasvun ja kehityksen tueksi* [verkkojulkaisu]. Diak Etelä Järvenpää, sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö [viitattu 7.2.2013]. Saatavissa: http://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=s%C3%A4%C3%A4nt%C3%B6leikki&source=web&cd=1&ved=0CDEQFjAA&url=http%3A%2F%2Fkirjastot.diak.fi%2Ffiles%2Fdiak_lib%2FJarvenpaa2008%2Fee40ff_Jrvenp_MaskoRauas_2008.pdf&ei=8iQRUY2PK6aL4ASp14G4CA&usq=AFQjCNH-NQIGvSa6imKIL98_gNr7r16gKQ&bvm=bv.41867550,d.bGE

Richter, E. Vuxna leker loss på barns villkor. *Lärarnas Nyheter* [verkkolehti]. 2/2013 [viitattu 29.10.2013]. Saatavissa: <http://www.lararnasnyheter.se/forskolan/2013/02/21/vuxna-leker-loss-pa-barns-villkor>

Rogers, J. 2004. *Aikuisoppiminen*. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.

Stakes. 2005. *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet*. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Taivalkosken kunnan www-sivu [viitattu 11.3.2013]. Saatavissa: <http://www.taivalkoski.fi/Resource.phx/sivut/sivut-taivalkoski/index.htx>

THL. 2013. *Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen keskeisin lainsäädäntö* [verkkojulkaisu]. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos [viitattu 7.2.2013]. Saatavissa: http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/lait/varhaiskasvatus/lainsaadanto/varhaiskasvatuksen_ja_esiopetuksen_keskeinen_lainsaadanto

THL. 2014. *Mitä yhteisöllisyys on?* [verkkojulkaisu]. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos [viitattu 23.4.2014]. Saatavissa: http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/periaatteet/yhteisollisyys

Tuomisto, J. 2003. Elinikäisen oppimisen toinen sukupolvi – unohtuiko jotain? Teoksessa Sallila, P. (toim.). *Elämän laajuinen oppiminen ja aikuiskasvatus. Aikuiskasvatuksen 44. vuosikirja*. Helsinki: Kansanvalistusseura, 49–83.

Vilén, M., Vihunen, R., Vartiainen, J., Sivén, T., Neuvonen, S. & Kurvinen, A. 2006. *Lapsuus erityinen elämänvaihe*. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Kutsu

Tervetuloa opinnäytetyöhömmme liittyvään koulutukseen maanantaina 16.12.2013 klo 17–20 Taivalvaaran monitoimitalolle. Olemme sosionomiopiskelijoita Savonian ammattikorkeakoulusta Iisalimesta ja koulutuksen aiheena on Gunilla Lindqvistin kehittämä leikkipedagoginen työskentelytapa.

Koulutuksemme yhtenä osana Taivalkosken näyttämöyhdistys tulee kertomaan mm. rooliin heittäytymisestä.

Erillisiä muistiinpanovälineitä ei välttämättä tarvitse, sillä koulutuksen materiaali kasataan koulutuksen jälkeen opasvihkoseksi.

Tervetuloa

Viivi Jäntti Minna Tyni

Viivi.K.Jantti@edu.savonia.fi Minna.K.Tyni@edu.savonia.fi

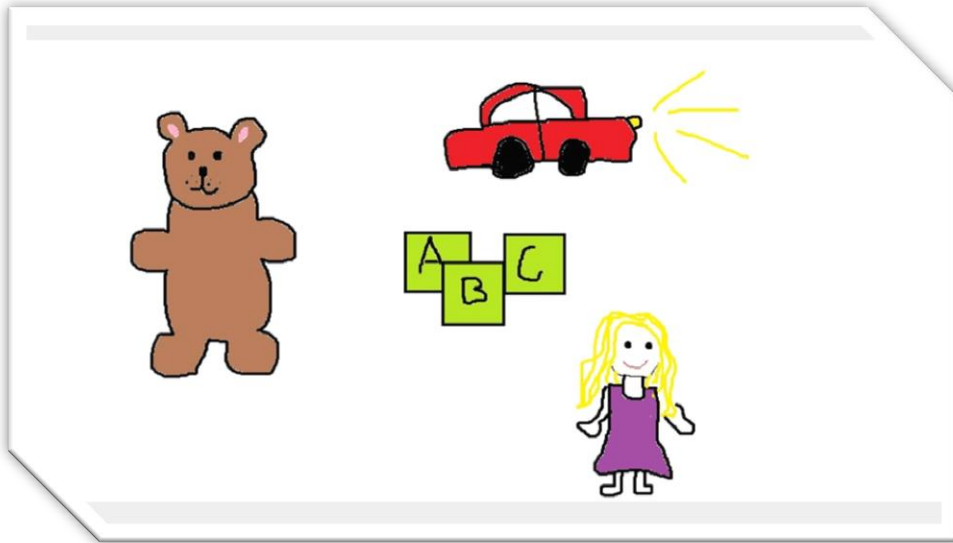
Savonian ammattikorkeakoulu Iisalmen yksikkö

13.12.2013

Koulutuksen asiasisältö

- ✓ Koulutuksen aloitus
- ✓ Taivalkosken näyttämöyhdistys: Rooliin heittäytyminen & rooliharjoituksia
- ✓ Kahvitauko
- ✓ Leikkipedagoginen työskentelytapa
- ✓ Leikkimaailmat
- ✓ Lasten suhtautuminen leikkipedagogiikkaan
- ✓ Vinkkejä leikkipedagogiikan vetämiseen
- ✓ Palaute
- ✓ Illan päätös

Käsikirja leikkipedagogisesta työskentelytavasta

SISÄLTÖ

LUKIJALLE	3
ROOLILEIKKI	4
LEIKKIPEDAGOGIIKKA	5
LEIKKIPEDAGOGINEN TYÖSKENTELYTAPA	6
LEIKKIMAAILMAT	9
VINKKEJÄ LEIKKIPEDAGOGISEN TYÖSKENTELYTAVAN VETÄMISEEN	10
ESIMERKKEJÄ LEIKKIPEDAGOGISESTA TYÖSKENTELYTAVASTA	13

LÄHTEET

LUKIJALLE

Tämä käsikirja on osa Sosionomi (AMK) – koulutukseen kuuluvaa opin-
näytetyötä. Käsikirja on tehty koulutusmateriaalimme sekä opinnäyte-
työn raporttiosuuden pohjalta. Käsikirjan tarkoituksena on toimia muisti-
vihkona jo päivähoitossa työskenteleville sekä infovihkona mahdollisille
uusille työntekijöille.

Käsikirjassa on tärkeimmät huomiomme leikkipedagogiseen työskente-
lytapaan liittyen. Kuviin on saatu lupa kuvissa esiintyvien vanhemmilta ja
kuvien ottajilta. Käsikirjan liitteenä on havainnollistamisvideo leikkipe-
dagogisesta työskentelytavasta, jonka olemme itse tehneet. Havainnollis-
tamisvideo on saatavilla päivähoiton ohjaajalta.

lissalmessa
18.2.2014

Viivi Jäntti
Minna Tyni

ROOLILEIKKI

- Roolileikki on leikki-ian olennainen osa.
- Roolissa esiintyessä ja rooleihin liittyviä ohjeita annettaessa lapsi tarvitsee kommunikointikykyä.
- Hyvä muistaa, että roolileikki on tavallisin päiväkodissa leikittävän leikin muoto.
- Roolileikkien kautta lapset käsittelevät sosiaalisia rooleja ja lisäävät sosiaalisia suhteitaan.
- Lapset oppivat leikkimällä yhdessä aikuisten kanssa.
- Yleensä lapset selviytyvät roolileikistä yksinään.
- Roolileikki vaatii lapselta suunnittelukykyä.
- Roolileikit alkavat yksittäisistä mielikuvista ja kehittyvät esikuvien myötä.
- Lapset opettelevat ensin käytännöllisiä rooleja. ottamalla mallia vanhemmistaan.
- Yleiset ensimmäiset roolit ovat perherooleja.
- Roolileikkeihin siirtyminen helpottuu roolileikkeihin sopivien rakennettujen leikkiympäristöjen myötä.

LEIKKIPEDAGOGIIKKA

- Aikuisen rooli leikkipedagogiikkamenetelmässä on suuri.
 - ➔ Aikuisen rooli on yhdessä lasten kanssa rakentaa erilaisia leikin maailmoja.
- Leikkipedagogiikan tarkoitus: Päivähoidon henkilökunta käsittelee erilaisia aiheita lasten kanssa leikin avulla.
 - ➔ Myöhemmin tarkoituksena on, että lapset jatkaisivat aiheen työstämistä eteenpäin ilman henkilökunnan ohjausta, leikkien.
- Leikkipedagogiikassa sekoittuu lasten mielikuvitus ja luetun sadun tapahtumat.
 - ➔ Toteutettaessa leikkipedagogista työskentelytapaa päiväkodista voidaan saada mahtava leikki- ja seikkailuympäristö.

LEIKKIPEDAGOGINEN TYÖSKENTELYTAPA

- Tavoitteena on, että aikuiset käyttävät erilaisia luovia menetelmiä.
- Leikkipedagogiikassa eri taiteenlajit tukevat toinen toisiaan.
- Lapselle tutut toiminnat ja esineet saavat näin ollen uusia merkityksiä.
- Sopii kaikenikäisille.
- Työskentelytavan tavoitteena on lapsen mielikuvituksen kehittäminen.
- Leikin jälkeen hyvä keskustella tapahtuneesta.
- Vuorovaikutuksen myötä saadaan lapset kuvittelemaan tarinaa eteenpäin.
- Isommat voivat ideoida tarinaa eteenpäin, kun nuoremmat voivat seurata leikin etenemistä taka-alalta tuttujen aikuisten kanssa, jos heitä pelottaa.
- Keskustelemalla leikin jälkeen pienimmätkin lapset pääset osalliseksi leikkipedagogiikkaan.

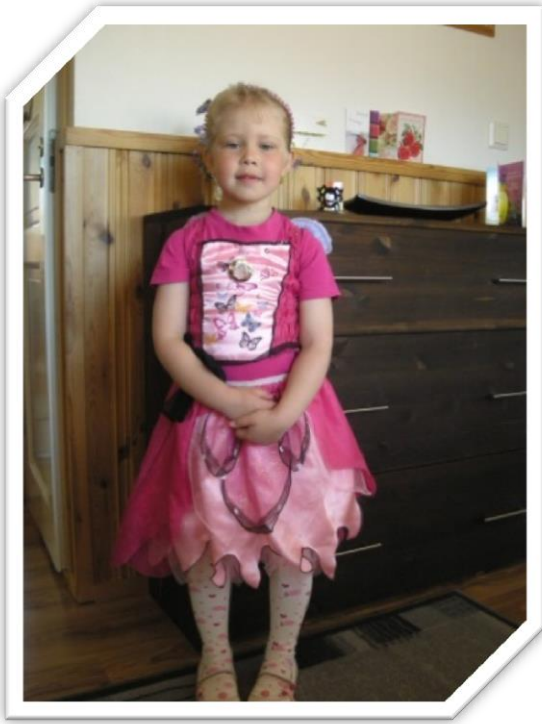
- Leikkipedagogisen työskentelytavan avulla lapset ja henkilökunta pääsevät mukaan sadun maailmaan.

- Tietyn teeman pohjalta saatetaan satu eläväksi esimerkiksi näyttelemällä, nukketeatterin avulla sekä heijastamalla kuvia seinälle.
- Ideat teemoihin saadaan satukirjoista, tarinoista sekä kuvista.
- Leikkipedagogisessa työskentelytavassa:
 - Leikissä sääntöjä on vähemmän.
 - Leikki on sallivampaa.
 - Leikit voivat jäädä paikoilleen.
- Henkilökunnan on annettava tilaa eri tunteille,

mitä leikkipedagogiikan toteuttamisen aikana voi tuntea, esimerkiksi iloa, surua tai pelkoa.

- Voimakkaatkin tunteet on sallittu.

- Leikkipedagogisella työskentelytavalla voidaan antaa lapsille vaihtelua normaaliin arkeen.
 - Omien rajojen kokeilu on palkitsevaa ja mielenkiintoista.
 - Leikkipedagogiseen työskentelytapaan kuuluvat esitykset voivat tapahtua sisällä tai ulkona.
 - Leikkipedagogista työskentelytapaa voi toteuttaa arkipäivän tilanteissa.
- Esimerkiksi käsinukeilla motivoidaan lapsia pukemistilanteissa.

LEIKKIMAAILMAT

- Leikkimaailmoissa olennaisista ovat sadut ja tarinat.
 - Satujen ja tarinoiden myötä leikki pysyy kaassa.
 - Leikit etenevät satujen ja tarinoiden mukaan.
 - Sadut tarjoavat erilaisia teemoja.
- Aikuisten ja lasten yhdessä muodostamat leikkimaailmat auttavat lasten leikkien kehittämisessä.
- Leikkimaailmojen rakentaminen lähtee liikkeelle lasten tarpeista.
 - Leikkimaailmojen luomisen myötä tilanteet saavat uusia merkityksiä.

VINKKEJÄ LEIKKIPEDAGOGIIKAN VETÄMISEEN

- Ole avoin uusille asioille ja lasten ajatuksille.
- Leikkipedagogiikan harjoittelu voi olla työlästä, mutta on hyvä muistaa että opittuasi leikkipedagogisen työskentelytavan näyttelemisen on mukavaa.
- Hyödynnä mahdollisuuksien mukaan työparityöskentelyä.
- Rakenna leikkimaailmat lasten kanssa yhdessä.
- Muista että lapsista lähtevien ideoiden tunnistaminen leikkipedagogiikassa vie aikaa.
- Lapset innostuvat leikkipedagogiikasta hyvän teeman avulla.
- Leikkipedagoginen työskentelytapa kehittyy ajan myötä varmemmaksi.
- Läsnäolo ja aktiivinen osallistuminen ovat tärkeitä.

- Muista auttaa lapsia tarvittaessa eteenpäin tarinassa ja leikissä.
- Kannusta lapsia eläytymään ja innostumaan vapaasti uusista asioista.
- Anna lapsille tilaa ideoidensa toteuttamiseen.
- Ymmärrä, että lasten tekemät ratkaisut leikissä ovat hyviä.
- On hyvä, jos lapselle tarjotaan erilaisia roolileikkivälineitä, esimerkiksi leipurin tai lääkärin tarvikkeita.
- Muista kannustaa ja innostaa työkaveritasi 😊.
- Älä ajattele nolaavasi itseäsi, sillä leikkipedagogiikkatoimintaa kanssasi tekevät ovat sinulle tuttuja.
- Muista, että jokainen näyttelee omalla tavallaan.

- Tee työtä omalla persoonallasi ja muista että jokaisesta teemasta tulee tekijänsä näköinen.
- Uskalla heittäytyä kokeilemaan uusia asioita.
- Leikkipedagogisessa työskentelyssä mielikuvitus on rajana.
- Leiki yhdessä lasten kanssa ja unohda hetkeksi aikuiselle kuuluva rooli.
- Rooleihin heittäytyminen on tärkeää.
- Leikkipedagogiikan harjoittamista ei voi opetella ilman, että sitä kokeilee ja opettelee.
- Tee työtä omalla persoonallasi ja muista että jokaisesta teemasta tulee tekijänsä näköinen.

ESIMERKKEJÄ LEIKKIPEDAGOGISESTA TYÖSKENTELYTAVASTA

Esimerkki 1, tunteen käsittely kirjan avulla

- Luetaan lapsille kirja, jossa esiintyy joku tunne. Kirjan kuvia ei näytetä lapsille, vaan annetaan heille mahdollisuus mielikuvituksen käyttöön.
- Kirjan pohjalta toteutetaan erilaisia askarteluja ja toimintatuokioita. Esimerkiksi pelkoa käsitellessä jokainen lapsi maalaa oman pelkonsa ja tekee pelko purkin johon voi piilottaa oman pelkonsa.
- Aikuiset yhdessä voivat valmistaa kirjan pohjalta lapsille esimerkiksi nukketeatteriesityksen, jonka voi toteuttaa haluamallaan tavalla.
- Esityksen jälkeen annetaan lapsille mahdollisuus leikkiä käsinukeilla ja esittää omia esityksiään kirjan pohjalta.
- Kirjan kuvat näytetään lapsille.

Esimerkki 2, ammattileikki lasten kanssa

- Luetaan lapsille kirja jossa käsitellään jotain ammattia.
- Tiivistetään itselle kirja ja mietitään mitä toimintatuokion avulla halutaan lapsille opettaa
- Kerätään rekvisiittaa valmiiksi toimintatuokiota varten.
- Luetaan lapsille tiivistetty versio kirjasta ja kerrotaan mitä seuraavaksi tapahtuu.
- Muodostetaan leikkimaailma yhdessä lasten kanssa ja leikitään ammatin vaatimalla tavalla, esimerkiksi lääkärileikki, jossa lapset saavat olla lääkäreitä ja potilaita ja tutkia mukana olevaa aikuista.
- Annetaan lapsille mahdollisuus jatkaa leikkiä myöhemmin.
- Keskustellaan lasten kanssa aiheesta, esimerkiksi "Onko joku käynyt lääkärissä?"

LÄHTEET

Erään päiväkodin työntekijä. Leikki-idea [sähköpostiviesti]. Vastaanottaja Minna Tyni. Lähetetty 2.9.2013. [viitattu 3.10.2013]. [Nimi muutettu toimeksiantajan toiveesta]

Hakkarainen, A. 2007. Merirosvot ja ihmisprinsessat etelämeren saarella- Mielekkyyden kehittyminen pitkäkestoisessa leikkimaailmaprojektissa. Oulu: Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunta, varhaiskasvatuksen koulutus. Pro gradu [Viitattu 28.10.2013]. Saatavissa: <http://narratiivinenopetus.files.wordpress.com/2011/02/hakkarainen-a-gradu.pdf>

Hakkarainen, P. 2002. Kehittävä esiopetus ja oppiminen. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Heinonen, S-L. 1996. Seikkailu, vapaus, lento ja kuvittelun leikki – draama varhais-kasvatuksessa. Tampereen yliopiston opettajankoulutuslaitoksen opetusmonisteita B2/1996. Tampere.

Lecklin, O. 2006. Laatu yrityksen menestystekijänä. Helsinki: Talentum Oyj.

Leikkipedagoginen työskentelytapa – Gunilla ja Jan Lindqvistin seurassa Hybeljenin päiväkodissa Karlstadissa. Jyväskylän yliopisto: Koulutuksen tutkimuslaitos 1993 [video].

Leikkivä ihminen – Videosarja leikin ja kommunikaation kehityksestä pikkulapsi-iässä. Osa 4 - mielikuvista roolileikkiin. Kajaanin yliopistokeskus IS-Center 2006 [video].

Leken vet inga gränser. Sveriges Utbildningsradio AB 2009 [video].

Lindqvist, G. 1998. Leikin mahdollisuudet. Luovaa leikkipedagogiikkaa päiväkotiin ja kouluun. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos.

Lindqvist, G. 2010. Lek i skolan. Lund: Studentlitteratur AB.

Lindqvist, G. 2011. Lekens möjligheter. Lund: Studentlitteratur AB.

Mansner, S. & Oksanen, J. 2010. Barn erövrar världen genom lek – En studie om lek, socialt samspel, ett lekpedagogiskt arbetssätt och pedagogens roll i leksituationer inom dagvården [verkkojulkaisu]. Arcada-Nylands svenska yrkeshögskola. Det sociala området. Opinnäytetyö. [viitattu 29.10.2013]. Saatavissa:

https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/21560/Mansner_Sofia.pdf?sequence=1

Marttila, H. & Pesonen, I. 2012. Lasten keskinäisen sosialisointin ilmeneminen leikissä. Tampere: Tampereen yliopiston kasvatustieteiden yksikkö, luokanopettajan koulutus. Pro gradu [viitattu 5.2.2013]. Saatavissa: <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/83794/gradu06082.pdf?sequence=1>

Richter, E. Vuxna leker loss på barns villkor. Lärarnas Nyheter [verkkoleh-ti]. 2/2013 [viitattu 29.10.2013]. Saatavissa: <http://www.lararnasnyheter.se/forskolan/2013/02/21/vuxna-leker-loss-pa-barns-villkor>

Vilén, M., Vihunen, R., Vartiainen, J., Sivén, T., Neuvonen, S. & Kurvinen, A. 2006. Lapsuus erityinen elämänvaihe. Helsinki: Sanoma Pro Oy

Hei!

Olemme viimeisen vuoden sosionomiopiskelijoita (AMK), Iisalimesta Savonian ammattikorkeakoulusta. Pidämme opinnäytetyönämme koulutuksen Taivalkosken kunnan päivähoiton henkilökunnalle. Koulutuksen tarkoituksena on tuoda päivähoiton työntekijöille tietoa leikkipedagogiikka—työskentelytavasta.

Koulutukseen kuuluu yhtenä osana leikkipedagogiikka toiminnan havainnollistaminen Vekkulin lasten kanssa. Haluaisimme videoida havainnollistamistamme, jotta jokainen koulutukseen osallistuva työntekijä näkisi mitä leikkipedagogiikka voi käytännössä olla. Ohessa on lupa-anomus, jossa pyydämme teiltä lupaa lapsenne esiintymiseen videolla. Lupa-anomus tulee palauttaa Vekkuliin tiistaihin 10.12. mennessä. Videointi tapahtuu maanantaina 16.12. Koulutus, jossa video esitetään, on samana iltana (16.12.). Video ei tule julkiseen levitykseen ja se tullaan tuhoamaan opinnäytetyömme hyväksymisen jälkeen.

Kiitos teille yhteistyöstä!

Terveisin: Minna Tyni (Minna.K.Tyni@edu.savonia.fi 040xxxxxxx) ja Viivi Jäntti (Viivi.K.Jantti@edu.savonia.fi) Iisalmen Savonia-AMK

Lapseni _____

__saa esiintyä videolla

__ei saa esiintyä videolla

Nimikirjoitus

Aika ja Paikka

Hei!

Olette antaneet luvan lapsenne esiintymiseen videolla, joka esitetään maanantaina 16.12.2013 opinnäytetyöhömmme liittyvässä koulutuksessa.

Video herätti kiinnostusta ja se haluttaisiin liitteeksi opinnäytetyömme tuotokseen.

Tarkoituksenamme on tehdä videosta cd-levy, joka jäisi Savonia Ammattikorkeakoulun Iisalmen yksikön kirjastoon sekä Taivalkosken päivähoidon käyttöön. Video ei tule internetiin. Videon pääosassa olemme me opiskelijat, ei lapset.

Kysymme teiltä lupaa videon julkaisemiseksi cd-levyllä osana opinnäytetyötämme.

Luvan kysyminen tapahtuu uudestaan, koska aiemmassa kyselyssä ei ollut puhetta videon tallentamisesta cd-levylle, sillä ajatus videon tallentamisesta cd-levylle tuli edellisen kyselyn lähettämisen jälkeen. Video tallennetaan cd-levylle kopiosuojattuna.

Kiitos teille yhteistyöstä!

Terveisin: Minna Tyni (Minna.K.Tyni@edu.savonia.fi 040xxxxxxx) ja Viivi Jäntti (Viivi.K.Jantti@edu.savonia.fi) Iisalmen Savonia-AMK

Lapseni _____

__saa näkyä opinnäytetyön liitteeksi jäävässä videossa

__ei saa esiintyä opinnäytetyön liitteeksi jäävässä videossa

Nimikirjoitus

Aika ja Paikka

KOULUTUKSEN PALAUTEKYSELY 16.12.2013

1 Koulutus oli mielestäsi

Aikataulu Erinomainen Hyvä Tyydyttävä Huono

Sujuvuus Erinomainen Hyvä Tyydyttävä Huono

Koulutusmateriaali Erinomainen Hyvä Tyydyttävä Huono

2 Vastasiko koulutus odotuksiasi?

Kyllä Ei

Miksi? Miksi ei?

3 Opitko koulutuksessa jotain uutta? Mitä?

4 Koetko pystyväsi hyödyntämään leikkipedagogista työskentelytapaa työssäsi? Miten pystyt hyödyntämään? Miten et pysty hyödyntämään?

5 Muuta kommentoitavaa?

KIITOS PALAUTTEESTASI!

© Viivi Jäntti ja Minna Tyni

Kotitehtävä

Suunnitelkaa ja toteuttakaa leikkipedagogisen työskentelytavan mukainen tuokio lapsille. Raportoikaa meille suunnitelmanne, toteutuksenne ja arvionne toiminnasta. Kertokaa mm. mitä teitte, miten teitte, milloin teitte ja mitä välineitä käytitte.

Palauttakaa ”raportti” 15.1.2014 mennessä sähköpostitse osoitteeseen

Viivi.K.Jantti@edu.savonia.fi tai Minna.K.Tyni@edu.savonia.fi. Jos tehtävän teossa tulee mieleen kysyttävää, ottakaa rohkeasti yhteyttä.

Terveisin

Sosionomiopiskelijat Viivi Jäntti ja Minna Tyni

